

מסכת קידושין פ"א "האישה נקנית" שאלות בסוגית עבד עברי – דף יד' ע"ב

עש"ק פרשת ויחי

1. באלו קנינים עבד עברי נקנה לרבו, ובאלו קנינים קונה את עצמו, איזה יציאה יש לא"ע שאין בע"ע?
- ת. כולם נקנים בכסף חוץ מנרצע, שטר חוץ מנרצע ולדעת תוס' נמכר לעכו"ם אינו נקנה בשטר כי בעכו"ם אין שטר במקור של הקנין - אישה. אבל הרמב"ם והמאירי סוברים שגם נמכר לעכו"ם נקנה בשטר, וע"ע משתחרר בשש (מחלוקת תנאים אם גם במ"ע לישראל) ובג"ע ובגרעון כסף או בשטר שחרור או שהאדון מפקירו או שמת האדון ואין בן ואמה עבריה יוצאת אף בסימנים, ובמיתת האדון אפילו שיש בן, וכן אם האדון יעדה. (חליפין להמהרי"ט, גאולת קרובים לתוס' רי"ד שסובר שגם במ"ע יש גאולת קרובים, רק שאין עליהם חוב ומצוה, מחילה אם ע"ע אין גופו קנוי, הפקר, ולשיטת הריטב"א בהפקר זה מחלוקת רב ושמואל, ובא"ע גם מיתת האב לר"ל).
2. עבד עברי יוצא בגרעון כסף האם היציאה בכל המקרים שנקנה או דווקא כשנקנה בכסף?
- ת. מחלוקת ר"ת ותוס' רי"ד, לר"ת - רק הנקנה בכסף יוצא בגרעון כסף, לתוס' רי"ד - כולם יוצאים בגרעון כסף.
3. מלבד הקנינים שנאמרו במשנה האם יש עוד קנינים לעבד עברי כגון - משיכה - חליפין - חזקה. ומנין זה נלמד?
- ת. משיכה מסברא שמשיכה קונים דבר מהחבר ולא את החבר עצמו. הפנ"י כתב: שכתוב: "כי תקנה מיד עמיתך" ולא עמיתך עצמו. (תירוץ נוסף: קנין ע"ע הוא קנין דברים וקנין ליזמן, ולכן לא שייך בו משיכה) חליפין "מכסף מקנתו" נקנה בכסף ולא בתבואה וכלים. חזקה כתוב "אותם" בחזקה ולא עברי.
4. האם עבד עברי יוצא בשטר שחרור כמו עבד כנעני או לא, לצד שיוצא מדוע לא תני במש"?
- ת. בע"ע משוחרר, ובנרצע - לר"ת: לא משוחרר, ולתוס' רי"ד: לא משוחרר [שקנסוהו, ע"פ המשנה למלך. והמנ"ח כתב שאין לקנוס את האדון שלא יוכל לשחררו בגלל שהעבד לא רצה לצאת], ולא כתבנו כי: א. תירץ תוס' בדף טז' ד"ה "ירבא" שכתבנו במשנה יציאות בעל כורחו דאדון ולכן לא כתבנו שאר היציאות. ב. תרוץ הרשב"א שכתבנו במשנה יציאות הנלמדים מפסוק ולא יציאות שלומדים מסברא.
5. עבד עברי - הנמכר לעכו"ם, הנמכר לישראל, מכרהו ב"ד, אמה עבריה, מנין שנקנים בכסף?
- ת. נמכר לעכו"ם "מכסף מקנתו". מ"ע לישראל - ג"ש "שכיר שכיר" ולמ"ד שלא לומד לומדים מ"נכי תשיג", וי"ו מוסף על ענין ראשון מכרהו ב"ד - היקש כתוב: "העברי או העבריה" מקיש עברי לעבריה. א"ע "הפדה".
6. מדוע צריך לימוד לכל העבדים, ואי אפשר ללמוד מאחד מהם על שאר העבדים?
- ת. נמכר לעכו"ם - זה קנינו היחיד לכן נקנה בכסף. א"ע כיון שמתקדשת בכסף מכרהו ב"ד נמכר בעל כורחו. דייק והוכיח אם אפשר לעשות פירכא על דבר הנלמד מהיקש או ג"ש?
- ת. לא, בגמ' אמרו שא"א ללמוד מא"ע מע"ע בבנין האב שיש סברא לחלק ואחרי שיש לימוד לא נדחה ע"כ שעל לימוד אין דוחים. ועי' תוס' דף ט"ו ע"א ד"ה ואידך לג"ש בענין מופנה משני צדדים.
8. גמ' הואיל וכל קנינו בכסף איך פירש רש"י הגמ' ומה הכריחו לך. איך פי' תוס' הגמ' ומה הכריחו לך?
- ת. רש"י - גוי קונה מטלטלים בכסף ופירש כך כי כך משמע מלשון הגמרא וכל קנינו. ר"ת - שקניין גוי קונה עבד עברי בכסף ופירש כך כי פרוש רש"י הולך כר"ל ור"ל לא הלכה.
9. כיצד ישראל ועכו"ם קונים מטלטלין מהתורה ואיך זה נלמד. מה תיקנו חכמים אליבא דר' יוחנן ומדוע? האם שייך לומר כן גם בקניין עבד עברי ומדוע?
- ת. לר' יוחנן: מעות קונה מדאורייתא שכתוב: "מיד עמיתך" יהודי בכסף וגוי המשיכה ותקנו רבנן שלא יקנה בכסף שלא יגיד לו המוכר לאחר שקיבל כסף חוץ נשרפו בעליה. אבל בעבד לא שייך א. לעבד יש שכל ויברח ב. לא יתכן שיתן לעבד להישרף מום האיסור: "לא תעמוד על דם רעך" ג. רבנן לא תקנו להתיר איסור ערוה חמור מהתורה בגלל חשש שיפסיד ללוקח את ממונו.
10. א. עבד עברי הנמכר לעכו"ם נקנה בשטר או לא, הסבר מדוע? ב. עכו"ם שרוצה לקנות קרקע באיזה קניין עושה כן, ומנין מוכח כן?
- ת. א. תוס' אמר שאין בגוי קניין שטר כיון שקניין שטר נלמד משטר אמה עבריה ושטר אמה עבריה נלמד מאישה ובגוי אין קנייני אישות והראשונים הוסיפו ששטר נלמד מאמה עבריה ובגוי אין אמה עבריה. ב. גוי קונה בכסף כי אמרנו בחזקת הבתים יהודי שרוצה לקנות שדה מגוי בשטר ונותן לגוי כסף וברגע שהגוי קיבל את הכסף מי שתופס את השדה, השדה שלו כי הגוי השתחרר מבעלות השדה, רואים שבגוי אין קניין שטר כי ביהודי שיש קנייני שטר אין כזה דבר ויהיה שלו רק ממתני שיתן השטר.
11. תוס' הביא ראייה שעכו"ם אין קונה בשטר, הסבר מדוע היהודי שקנה ממנו בכסף לא זוכה עד שיקבל השטר מהגוי הרי אין שטר בעכו"ם?
- ת. כי התכוון לקנות בשטר, ולא סמך דעתו לקנות בכסף.
12. הסבר מדוע הוסיף תוס' שגם בקרקע אין קניין שטר בעכו"ם?
- ת. כדי להגיד אע"פ שלרב חסדא שטר נלמד מעבדים ולא מאישה בכל אופן אין שטר בעכו"ם ואולי קניין שטר בשדה נלמד מיהודי שקנה מיהודי.
13. לשיטת תוס' שאין קניין שטר בעכו"ם מנין שנמכר לישראל נקנה בשטר למ"ד דלא יליף "שכיר שכיר" דאין ללמוד מוכי תשיג כמו לגבי קניין כסף?
- ת. תירוץ המנחת יהודה: בשטר לא שייך לפרוך "מה למב"ד שכן נמכר בע"כ" וצריך לכסף. תירוץ תוס' רא"ש: כיון שהשוו לגבי כסף כך גם בשטר שווים.

14. בגמ' אמרו שיש גזירה שוה "שכיר שכיר", באיזה עבד עברי נאמר שכיר, מה הקשה תוס' לפ"ז?
- ת. "שכיר" נאמר במוכר עצמו "כשכיר כתושב יהיה עמך" וכתוב "שכיר" במכרהו ב"ד "כי משנה שכר שכיר".
- מקשה תוס':** למה צריך מכסף מקנתו שנלמד גם נמכר לעכו"ם בג"ש בנמכר לישראל וממכרהו ב"ד ומנמכר לעכו"ם.
15. ציין עוד דרך ללמוד קניין כסף בנמכר לעכו"ם - במכרהו ב"ד - באמה עבריה, - מדוע א"כ צריך הפסוק שנאמר בנמכר לעכו"ם - באמה עבריה - ומדוע צריך להיקש עברי עבריה?
- ת. נלמד **נמכר לעכו"ם** ג"ש "שכיר שכיר" ממוכר עצמו, **דוחה תוס'** דורשים "מכסף מקנתו" כסף ולא תבואה וכלים. נלמד **מכרהו ב"ד** ג"ש "שכיר שכיר" מנמכר לעכו"ם, (וא"כ קשה למה צריך ההיקש) **ומתרץ תוס'** צריך היקש לעוד דברים לומר שעבד יוצא בראשי עברים ולומר שעבריה יוצאת בשש וביובל. **אמה עבריה -** נלמד עבריה מנמכר לישראל ונמכר לישראל מנמכר לעכו"ם, **דוחה תוס'** צריך את זה לגרעון כסף.
16. תוס' בד"ה מוכר עצמו תירץ שצריך הפסוק והפדה לגרעון כסף, מדוע אי אפשר ללמוד דין זה גם מנמכר לעכו"ם שמפורש שם דין זה? [עיין במהרש"א ובמהר"ם].
- ת. **תירוץ המהרש"א:** מוכר עצמו לעכו"ם הגרעון כסף שלו מתחלק לפי יובל ומי אמר שמתחלק לפי שש.
- תירוץ המהר"ם:** מ"והפדה" לומדים גם שצריך מכירה ראויה לפדיון - 2 פרוטות.
17. כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה מה לומדים מהיקש זה לעברי מעבריה ולעבריה מעברי?
- ת. א. שע"ע נקנה בכסף ובשטר, ויוצא בגרעון כסף. ב. שא"ע יוצאת בשש וביובל. ג. שע"ע אין יוצא בראשי אברים.
18. מנין שהפסוק כי ימכר לך אחיך וגו' מדובר על מכרהו ב"ד ולא על מוכר עצמו?
- ת. "כי ימכר" משמע ע"י אחרים **מקשה הרש"ש:** יש פסוקים שכתוב "כי ימכר" והפירוש לא ע"י אחרים? **ואפשר לתרץ,** שסוף הפסוק אומר "ועבדך שש שנים" ורק במכרהו ב"ד אין מחלוקת שיוצא בשש.
19. כיצד נלמד מוהפדה שאמה עבריה נקנית בכסף לרש"י, ולריטב"א בשם ר"ת?
- ת. **רש"י -** אם לא נקנית בכסף מה שייר גרעון כסף, ומשמע שסובר כהריטב"א שהגרעון מכסף הקנין. **שיטה לא נודע למי -** אם רואים שיוצא בכסף בלי שום פעולה ודאי נכנס בלי שום פעולה.
20. רש"י הביא שאף האדון מסייע בפדיונה, הסבר מהו הסיוע של האדון ומה החידוש בזה?
- ת. **תירוץ דעת זקנים מבעלי תוס':** בגיל מבוגר כוחה רב ועושה יותר אע"פ כן האדון לא יכול לדרוש כסף.
- תירוץ החינוך:** האדון לא יכול לדרוש כסף ע"ז שהכסף של ה מכירה היה אצלה כל הזמן והרויחה ממנו.
- תירוץ שלישי:** אחרי כמה שנים שהייתה כבר התרגלה לבית אע"פ כן א"א לדרוש ע"ז כסף.
21. גמ' הואיל ונמכר בע"כ הסבר מדוע שיקנה בכסף ואין ללמוד ממנו למוכר עצמו?
- ת. כי כל מכירתו זה לקבל כסף להחזיר את גבתו. **ורש"י פירש:** דבר שעושים בע"כ קל ולכן נקנה בכסף.
22. בכמה דברים נחלקו ת"ק ור"א ומה טעמו של כל אחד מהן להו"א בגמ' ואיך פי' למסקנא?
- ת. **מ"ע** נחלקו לכמה נמכר האם לשש או ליותר משש, והאם יש לו דין רציעה, האם יש לו דין הענקה, האם אפשר לתת לו שפחה כנענית. **להו"א** נחלקו אם דורשים, "שכיר שכיר" לת"ק לא דורשים ולכן לא שווים ול"א דורשים והם שווים. **למסקנא** נחלקו במיעוטים **זמן מכירתו -** נחלקו אם צריך פסוק להרצאת אדון, **נרצע -** כתוב: "העבד" ונחלקו אם דורשים את ה', **הענקה -** נחלקו אם סוברים כר' נתן או לא, **שפחה כנענית -** נחלקו אם מהברייתא משמע בע"כ או לא.
23. לת"ק מוכר עצמו נמכר לשש ויתר על שש, א. מה פירוש שש ויתר על שש לרש"י ולריטב"א. ב.מה הכריח את רש"י לפרש כן. ג. מה הדין בנמכר בסתם. ד. האם מוכר עצמו לת"ק יכול למכור עצמו לשלוש שנים?
- ת. א. אם מוכר עצמו פירש **לרש"י ולריטב"א:** נמכר לשש. ב. רש"י פירש כן כי כך משמע בגמרא שש ויתר על שש. ג. אם מוכר עצמו לא פירש, **לרש"י:** נמכר לשש, **לריטב"א:** נמכר עד היובל. ד. מרש"י משמע שלא, והריטב"א אומר שיכול לימכר לשלוש שנים.
24. מש' עבד עברי נקנה בכסף ובשטר האם קניין שטר קונה בכל סוגי העבדים או לא?
- ת. **לתוס'** כולם נקנים בשטר חוץ מנמכר לעכו"ם, **והמאירי** סובר שגם בנמכר לעכו"ם יש שטר
25. עבד עברי שרבו מת האם יוצא לחירות או ממשיך לעבוד אצל היורשים, מנין זה נלמד?
- ת. אמה עבריה לא עובדת ועבד עברי אם יש בן עובד ואם אין בן לא עובד ונלמד מהפסוק: "ועבדך" אותך ולא את היורש.
26. מנין לתנא קמא שמוכר עצמו אין רבו מוסר לו ש"כ, ומה לומד ר"א מהפסוק?
- ת. **ת"ק:** כתוב: "אם אדוניו יתן לו אישה" רק למכרהו ב"ד נותנים, ולא למוכר עצמו, **ר"א:** **להו"א:** לעבד ולא ליורשים אך נדחה כי קוראים לו שכיר וכמו שכיר פעולתו ליורשיו כך עבד, **למסקנא:** רק העבד ולא תיתן לבעלי חובות.
27. לת"ק שמוכר עצמו אין רבו מוסר לו שפחה כנענית האם זה גם איסור או שרק אינו יכול להכריחו?
- ת. **רש"י -** אסורה לו. **ריטב"א -** האדון לא יכול להכריחו לקחת שפחה כנענית.
28. מנין הוכיח הריטב"א שאין רבו מוסר לו שפחה כנענית היינו שאינו יכול להכריחו? (ראיה ראשונה)
- ת. כי א"כ קשה למה רבנן חפשו פסוק שמוכר עצמו אינו נרצע הרי אין מוסרים לו שפחה כנענית מכאן מוכח שאין מכריחים אותו אבל יכול לקחת.
29. איך מוכח דשיטת תוס' כרש"י דלמוכר עצמו ש"כ אסורה ולא כשי' הריטב"א שמותרת לו?

ת. כי תוס' הקשה איך יכול לירצע הרי אין מוסרים לו שפחה כנענית ולא יכול להגיד אהבתי את אשתי, ואם יסבור כריטב"א מה השאלה מדובר שלקח שפחה כנענית מוכח מכאן שתוס' סבר כרש"י שאסור לקחת שפחה כנענית, ולהלך מוכח מדברי ר' שמלאי.

האם דין נרצע תלוי בזה שיכול לומר אהבתי או לא? (בזה שרבו מוסר לו שפחה כנענית או לא)

30. האם דין נרצע תלוי בזה שיכול לומר אהבתי או לא? (בזה שרבו מוסר לו שפחה כנענית או לא)

ת. מתוס' מוכח שאם לא שייך לומר אהבתי את אשתי די שייך כגון נמכר לישראל ס"ד שירצע ע"פ שאין לו שפחה כנענית.

31. האם נרצע יוצא בגרעון כסף או לא ומדוע? עיין בתוס' רי"ד בדף כ"א

ת. נרצע אינו יוצא בכסף **לר"ת** כי לא נקנה בכסף **ולתוס'** רי"ד לא יוצא כי קנסוהו רבנן, שעבר על "כי עבדי הם".

32. מה בין יציאה של שש ויובל לבין יציאה של גרעון כסף?

ת. יש הבדל: **א.** ר"ת אומר שיוצא בגרעון כסף רק אם נקנה בכסף אבל שש ויובל יוצא גם אם נקנה בשטר. **ב.** ג"כ נעשה מידי העבד משא"כ שש ויובל. **ג.** ולהלך נידון להענקה אם בכלל וכמה.

33. עבד עברי היוצא ביובל שחל בתוך שש, האם מכירתו עד היובל או בעצם המכירה לשש והיובל הוציאו תוך זמנו, מה הנפ"מ בין ב' הצדדים?

ת. **א.** כמה גרעון כסף יתן. **ב.** אם יתבטל היובל ולכאורה המכירה לשש.

34. מנין נלמד שאמה עבריה אינה נרצעת לתנא קמא ולר' אליעזר?

ת. **ר"א** "אזנו" ולא אזנה, **ת"ק** "אם אמר יאמר העבד" העבד ולא אמה.

35. מדוע צריך מיעוט שאמה עבריה אינה נרצעת הרי כדי להירצע צריך לומר אהבתי את אדוני וכו' וזה הרי לא שייך בא"ע?

ת. כיון שלא שייך אהבתי את אשתי, די שאומר אהבתי את אדוני יש לכאורה פסק מפורש "ואף לאמתך".

36. באיזה אופן העבד עברי נרצע, ומנין זה נלמד?

ת. נרצע באופן ימנית, **לר"א** היקש ממצורע כאן כתוב: "אזנו" ובמצורע כתוב: "אזנו" מה מצורע אופן ימין גם נרצע אופן ימין. **ת"ק** כתוב: "אזנו" ולא אופן להגיד אופן ימין.

37. למסקנא במה תלוי המחלוקת דת"ק ור"א אם מוכר עצמו נרצע או לא?

ת. **ת"ק** "ורצע אדוניו את אזנו" אופן של מכרהו ב"ד ולא של מוכר עצמו. **ר"א** דורש זה לג"ש אופן ימין.

38. כשיש ג"ש ללמוד ויש גם להשיב ולחלק ולא ללמוד מתי לומדים ואין משיבים ומתי משיבים ואין לומדים?

ת. אם שני המילים מיותרות לומדים היקש ואין משיבים, אבל אם רק מילה אחת מיותרת עושים היקש ופורכים.

39. איזה סוג עבד עברי יש באיש ואין באשה ומנין זה נלמד?

ת. בעבד עברי יש נרצע יש מכרהו ב"ד ומוכר עצמו שהוא גדול ובאמה עבריה אין נרצע ואין מכרהו ב"ד ואין מוכר עצמו.

40. עבד עברי שנמכר ע"י ב"ד מי מקבל הכסף, ומה הדין כשנמכר בשטר מי כותב השטר?

ת. כסף: תלוי במחלוקת ראשונים אם מכרהו ב"ד, ב"ד מוכרים אותו או שכופין אותו לימכר אם ב"ד מוכר, ב"ד מקבלים את הכסף ואם הוא מוכר את עצמו הוא מקבל את הכסף. **שטר:** נלמד מאמה עבריה ושטר אמה עבריה יש מחלוקת בגמרא מנין נלמד **א.** נלמד מהפסוק: "לא תצא כצאת העבדים" אבל נקנית כמו כל העבדים וא"כ המוכר כותב את השטר. **ב.** נלמד מאישה וא"כ הקונה כותב את השטר.

עש"ק פרשת שמות

שאלות דף ט"ו

41. מדוע לת"ק דר"א ע"ע הנמכר לישראל אין מעניקים לו, ואיך יפרש ר' אליעזר הפסוק?

ת. לצד דילוף "שכיר שכיר" יש מיעוט תעניק לו ולא למוכר עצמו, ור"א דורש לו ולא לבעל חוב דאין על הענקה דין שעבודא דרב נתן.

42. גמ' **לו ולא ליורשיו** האם למסקנת הגמ' הדרשה נדחית ומדוע? איך הגאון גרס אחרת בגמ' ומדוע?

ת. בגמרא הקשו יורשיו אמאי לו שכיר קריה רחמנא ומדוע שלא ירשו הענקה. אמנם הגאון לא גרס כן אלא תרי לו כתיב ואחד יש למעט יורשיו וצ"ל שגרס כן ע"פ גירסת הספרא והטעם כיון שחיוב הענקה הוא גדר צדקה וע"ז לא שייך ירושה או שזה עניין של מתנה ואין חיוב ליורשים.

43. גמ' **יורשיו אמאי לא שכיר** וכו' באיזה מקרה האדון חייב לתת הענקה ליורשיו? (עיין רש"י) מתי אין חייב לתת ומדוע?

ת. רש"י פירש, שיצא לחירות ולא הספיק לגבותו וע"כ צ"ל כן דאי מת כשהוא עדין עבד אין כאן שילוח מעמך ואין חיוב הענקה.

44. מה הגדר של חיוב הענקה - כשכירות של פועל או כמתנה/צדקה? איך אפשר להוכיח מהסוגיא.

ת. נחלקו בזה אחרונים הש"ך פירש שזה גדר של צדקה וקשה מהגמרא כאם שהקשו יורשיו אמאי לא שכיר קריה רחמנא.

45. גמ' **לו ולא לבע"ח** איך פירש רש"י הדין. ואיך פירש הרמב"ם מה קשה על שיטת הר"מ בסוגיא, הסבר סברתו.

ת. רש"י - האדון לא חייב לתת את הענקה לבעל חוב ויש לדון אם רוצה לתת האם יצא ידי חובתו. ועין במנחת חנוך שדן במקרה שהעבד חייב לרבו האם יכול לעכב את הענקה לעצמו. **רמב"ם** - אפילו לאחר שהעבד

- קיבל אין הבעל חוב יכול לתבוע, וצ"ל לפירושו שהענקה רק לעבד עברי עצמו. וקשה ע"ז כי א"כ גם החולקים על רב נתן שיסברו שצריך "לו" שבעל חוב לא גובה מהעבד.
- 46.** מה חידש ר' נתן ומנין למד החידוש? מדוע צריך פסוק לזה ואין נלמד מסברא?
- ת.** ראובן שהלוה לשמעון כסף, ולוי חייב לשמעון יכול ראובן לתבוע מלוי מה שחייב לשמעון ונלמד מהפסוק: "אשם לו" שהפירוש נותן למי שמלוהו חייב. **והפני פירש - ס"ד** שיכול לומר לו בעל דברים דידי את קמ"ל.
- 47.** האם מסוגייתנו אפשר ללמוד שההלכה כר"נ או לא?
- ת.** לדעת תוס' נוכל ללמוד דת"ק ור"א נחלקו ברב נתן אבל לר' נתנאל שפירוש הגמ' כאן רק על חוב של שכירות אבל לגבי חוב סתם לכו"ע יש את דין רב נתן.
- 48.** באר ג' ההכחות של תוס' שאין ההלכה כר"נ, ואיך אפשר לדחות כל הראיות?
- ת. א.** הרי ת"ק חולק על ר"א בדינו של ר"נ ורבי אליעזר היה בנידוי א"כ אין הלכה כרב נתן? **ב.** להלן מובא שר' שמלאי רצה לתת עצה לממזר שיגנוב וימכרו אותו לעבד וע"ז יהיה מותר בשפחה כנענית, מוכח מכאן שלמ"ע אין רבו מוסר לו שפ"כ וכמו שהלכה בשפ"כ כת"ק מסתבר שכך הלכה בכל הדינים? **ג.** בדף טז עב' מובא ברייתא ענקה של ע"ע לעצמו, מקשה הגמרא פשיטא? ותירצה הברייתא כתוטאי דס"ל בעלמא כר"נ וכאן יש מיעוט "לו" ולא לבעל חוב, ומזה שהעמידו כתוטאי משמע שכולם לא סוברים כך? **דוחה תוס': א.** יש גורסים ר' אלעזר והוא לא היה בנידוי. **ב.** אין ראייה מזה שלגבי שפ"כ אין הלכה כר"א כך לגבע הענקה, ועוד אולי ר' שמלאי אמר כל שיהיה לכו"ע. **ג.** הברייתא כתוטאי וכולם סוברים כך, רק תוטאי אמר כך בפירוש.
- 49.** מנין מוכח שההלכה כר' נתן, באר היטב הראיה.
- ת.** שיטת רבא ב"ח הגובה קרקע חשיב שלו מכאן ולהבא, והנה רבא סובר יתומים שגבו קרקע בחוב אביהם בע"ח גבה מהם וכאילו ירשו קרקע. ולכאורה זה סתירה למה שסובר דמכאן ולהבא דלפ"י יש להחשיב כאלו קנו קרקע לאחר מות אביהם? ותירצו רבא ס"ל כרב נתן ולכך יכול הבעל חוב לטעון מה שגביתם קרקע בחובת אביכם משועבדת לי מדינו של ר"נ ולכן גובה מהיתומים.
- 50.** מהי שיטת ר' נתנאל. האם לפי שיטתו יש גם ראייה מהסוגיא בפסחים שההלכה כר' נתן?
- ת.** מה שחולקים כאן לגבי ר"נ זה דווקא בחוב של שכירות אבל בחוב סתם כו"ע סוברים כר"נ. ולפ"ז אין להוכיח מהגמרא בפסחים שהלכה כר"נ דרבא דיבר שם בסתם חוב וע"ז אין מחלוקת וכל מחלוקתם לגבי חוב של פועל.
- 51.** הסבר החילוק לשיטת ר' נתנאל בין חוב סתם לחוב של שכירות, שלא יהא בו דין של ר' נתן.
- ת.** מצינו שהתורה הקפידה בפועל ביומו תתן שכרו" וכמו"כ מצינו בב"ק שא"א להחזיר לפועל בשוה כסף אלא רק בכסף הרי שחמור חוב של פועל, והסברא נותנת שע"ז נאמר כי אליו נושא נפשו, הוא טרח להחיות ולא כדי להחזיר לבעל חוב.
- 52.** במה נחלקו אב"י ורבא לגבי בע"ח שגבה קרקע בחובו, ומה הנפ"מ ביניהם. ולגבי מה אין נפ"מ ומה הדין, ומדוע?
- ת.** כל ב"ח שגבה קרקע כגד חובו ממתי חשיב שהקרקע שלו לאב"י מזמן הלואה ולרבא מזמן שגבה. **נפ"מ:** המלוה הקדיש את השדה לפני שגבה האם זה הקדש לאב"י כן ולרבא לא. ואין נפ"מ לגבי פירות שגדלו בנתים ובודאי ששיר ללוה שכך סיכמו שעד זמן הפרעון הוא ברשותו. וכמו"כ בהקדישו הלוה לא חל הקדש כיון שמשועבד לבעל חוב, וכן אין נפ"מ לגבי יתומים שגבו.
- 53.** לדעת הריטב"א בשיטת ת"ק דר"א דס"ל שאין בנמכר לישראל דין שפחה כנענית זה דווקא בע"כ. אבל לעבד עצמו מותר לו לקחת שפ"כ. איך מוכח מהסיפור של ר' שמלאי?
- ת.** לכאורה מוכח לא כרבא כי לריטב"א מדוע אמר שיגנוב הרי גם במוכר עצמו יכול מרצונו לקחת שפ"כ. [ועיין בריטב"א שפארש הגמ' שם אחרת]
- 54.** מדוע לת"ק דר"א אין במוכר עצמו לישראל דין שפחה כנענית, ואיך יפרש ר"א הפסוק?
- ת.** לצד דילוף "שכיר שכיר" יש מיעוט "אם אדוניו יתן לו אשה" ולא למוכר עצמו, ור"א מפרש הפסוק שנותן לו שפ"כ בע"כ, ולת"ק יש לימוד אחר ללמוד בע"כ, וע"כ שבא למעט.
- 55.** מנין שהאדון מוסר לעבדו העברי שפחה כנענית בע"כ לת"ק ולר"א? [הסבר ההוכחה לת"ק ולר"א]
- ת. לת"ק:** "כי משנה שכר שכיר עבדך" ונלמד שעובד גם בלילה וא"א לפרש כפשוטו שנאמר: "כי טוב לו עמך" אלא הכוונה שימסור לו שפ"כ ויש לאדון תועלת בולדות. **לר"א:** נאמר פרשה של שפ"כ ונאמר שם "אם אדוניו יתן לו אשה" ע"כ שבא לרבות בע"כ ולא רצה ללמוד מ"כי משנה שכר שכיר עבדך" שהפסוק בא להרצאת אדון ולא ללמוד דין כפיה.
- 56.** מנין הלימוד שיש דין על האדון להיטיב עם העבד? מנין הוכיח תוס' הגירסא.
- ת.** בגמ' כאן נלמד מ"כי טוב לו עמך" הפסוק שנאמר במכרהו ב"ד, אמנם תוס' הביא תורת כוהנים שנלמד מהפסוק: "כשכיר כתושב יהיה עמך" שנאמר בנמכר לישראל והפסוק "כי טוב לו עמך" זה סיפור דברים ולא בא ללמד. ועוד דספרי אין על הפסוק: "כי טוב לו עמך" דרשה, אמנם ברש"י הביא מכילתא שמות שדורשים כן.
- 57.** הדין של כי טוב לו עמך הנאמר בע"ע זה בכל סוגי העבדים ומנין הלימוד?
- ת.** אם נלמד מ"כי טוב לו עמך" אפשר שזה רק במכרהו ב"ד שנמכר בע"כ אבל אם נלמד מהפסוק: "כשכיר כתושב יהיה עמך" זה גם מוכר עצמו, ועוד יש ג"ש "שכיר שכיר", ויש היקש בא"ע.
- 58.** מנין נלמד יציאת יובל - בע"ע הנמכר לישראל - בע"ע הנמכר לעכו"ם - בע"ע הנמכר ע"י ב"ד - בא"ע - ובנרצע ?

- ת. נמכר לישראל ולעכו"ם:** מפורש. **נרצע:** "ואיש אל משפחתו תשובו". **מכרהו ב"ד:** "ושב אל משפתו. א"ע: היקש.
- 59.** מדוע צריך לימוד לכל עבד ועבד שיוצא ביובל ולא לומדים אחד מהשני ע"י במה מצינו או ג"ש "שכיר שכיר"? **ת.** נרצע ס"ד כיון שכבר יכול היה לצאת ולא רצה לא יצא, מכרהו ב"ד ס"ד כיון שגנב נקנס אתו לעבוד שש קמ"ל.
- 60.** מנין אנו יודעים לפרש הפסוק ואיש אל משפחתו וגו' לנרצע שיוצא ביובל ולא למכרהו ב"ד? **ת.** רציעה יש רק באיש ולא באשה, ואע"פ שאם מסירת עבד על גניבה יש רק באיש, בכל זאת יש מקרה באמה עבריה בע"כ ע"י אביה ודומה לאיש מכרהו ב"ד.
- 61.** מדוע יש בנרצע ב' פסוקים ליציאתו א. ועבדו לעולם ב. ואיש אל משפחתו? **ת.** אילו היה כתוב רק לעולם ס"ד לעולם ממש, ואילו נכתוב רק איש ס"ד שיוצא ביובל תוך שש אבל אם יגיע שש יצא דלא עדיף הקניין של רציעה מהקניין הראשון לכן צריך שני פסוקים.
- 62.** מה הקשה תוס' על הא דאמרו בגמ' איזה דבר שנוהג באיש ולא באשה ואיך תירץ? **ת.** הרי גם מכרהו ב"ד אין באשה כמו רציעה, ותירץ יש מקרה דומה בע"כ ע"י אביה.
- 63.** מה הקשה תוס' ישנים על הגמ' אי במוכר עצמו הרי כבר אמור? **ת.** בגמ' מבואר שיש משמעות "ואיש" הולך על נרצע, וקשה שלעיל אמרו מנין שזה הולך על נרצע כי אמרו מכרהו ב"ד משמע רק בגלל שיש פסוק ולא מתוך משמעות הפסוק, ותירצו לאחר ההיתור אנו יודעים לפרש כל פסוק לאישה עבד אבל באמת בלי ההיתור לא היינו מפרשים כך.
- 64.** פרט, הניסיון להוכיח **שראב"י** לא סובר הג"ש "שכיר שכיר" ואיך דחו והעמידו שיכול לדרוש הג"ש? **ת.** ראב"י דרש מכרהו ב"ד יוצא ביובל ולכאורה אי סבר ג"ש "שכיר שכיר" מדוע צריך שיוצא ביובל נלמד בג"ש, ודחו דאפשר שיש סברא חזקה שלא יצא ביובל דקנסהו על מה שגנב ויעבוד שש שנים שלמות.
- 65.** פרט, הניסיון להוכיח **שרבי** לא דורש הג"ש "שכיר שכיר", ואיך דחו ופירשו שיטתו שיכול לדרוש הג"ש? **ת.** רבי דורש שנמכר לעכו"ם אין יוצא ביובל בשש ומדוע צריך מיעוט מנין לנו שיוצא, דס"ד ומה מכרהו ב"ד שאין יוצא בקרובים יוצא בשש נמכר לעכו"ם שיוצא בקרובים כ"ש שיוצא בשש, ומזה שאמר שמכרהו ב"ד אין יוצא בקרובים ע"כ שלא יליף "שכיר שכיר" כי א"כ לומד מדוע לא יוצא, ודחו באמת כן לומד אבל יש מיעוט בנמכר לעכו"ם "יגאלנו" לזה ולא לעבד אחר.
- 66.** למסקנת הגמ' האם מצינו תנא דלא דריש הג"ש "שכיר שכיר"? **ת.** לא מצינו, ולפ"י תמוה לשון הגמ' ולמען דלא יליף "שכיר שכיר" הרי אין כזה תנא. לכך יש שפירשו דלמסקנא נפרש המחלוקת דת"ק ור"א לא במיעוטים מיוחדים אלא נחלקו אם דורשים או לא.
- 67.** מה דורש רבי מהפסוק הנאמר בנמכר לעכו"ם **ואם לא יגאל באלה יוצא בשנת היובל?** **ת.** רק באלה – גאולת קרובים/עצמו/אחרים יוצא אבל שש אנו יוצא.
- 68.** מדוע רבי לא למד מהפסוק **ועבדך שש שנים** למעט שאין נמכר לעכו"ם יוצא בשש כת"ק דר"א? **ת.** אפשר דס"ל כר"א שהפסוק בא להרצאת אדון וא"א ללמוד ממנו, ואפשר דאע"פ מוכר עצמו לישראל אין דין שש הרי לנמכר לעכו"ם יש ק"ו שיוצא בשש ונפרש המיעוט רק למוכר עצמו.
- 69.** מדוע צריך רבי פסוק למעט שאין נמכר לעכו"ם יוצא בשש? **ת.** א. יש ק"ו שיוצא בשש. ב. אי ס"ל הג"ש "שכיר שכיר" ילמדו בג"ש.
- 70.** ציין עוד דרך להוכיח מדברי רבי שלא יליף "שכיר שכיר", מדוע באמת לא אמרו כן? [מהרש"א] **ת.** מדוע פ' שצריך מיעוט כדי שלא נלמד ע"י ק"ו היה לו לומר שצריך מיעוט כדי שלא נלמד בג"ש, **מתרץ מהרש"א:** באמת יכול לומר כן ועדיף לו לתפוס דבר הנלמד מסברא, ופי' דדבר הלמד מסברא היא הוכחה לכל אדם משא"כ ענין של ג"ש צריך שיקבלנו מרבו.
- 71.** גמ' שיכול והלא וכו' **ומה מי שאינו נגאל באלה נגאל בשש זה שנגאל באלה אינו דין שיגאל בשש.** איזה פירכא היה לתוס' על הק"ו, ומדוע באמת אינו פירכא? **ת.** א. אולי רק מכרהו ב"ד אין נגאל באלה כי סברא לקונסו על מה שגנב, ואינו דלאחר שמצינו שיוצא ביובל אינו פירכא. ב. אולי נמכר לעכו"ם נגאל באלה כדי שלא יטמע בין הגוים משא"כ מכרהו ב"ד, ואינו דאין סברא דוחה ללמוד.
- 72.** בתוס' מבואר ששדה אחוזה אין חוזר בשש, מדוע באמת לא נלמד בק"ו ממכרהו ב"ד שאע"פ שאין נגאל בקרובים ויוצא בשש, שדה אחוזה הנגאל בקרובים כ"ש שיוצא בשש? עיין עצמות יוסף
- ת.** יש פירכא מה למכרהו ב"ד שיוצא במיתת האדון כשאין בן משא"כ שדה אחוזה שאין חוזר לבעלים. ועוד פירכא מה למכרהו ב"ד שנגאל מיד שנמכר משא"כ שדה אחוזה שעד שנתיים אינו נגאל.
- 73.** מנין רצה רבי ללמוד ק"ו לנמכר לעכו"ם שיוצא בשש מנמכר לישראל או ממכרהו ב"ד, ומדוע צריך לומר כן? **ת.** ממכרהו ב"ד כי אם נלמד ממוכר עצמו קשה אולי רבי לא לומד את הג"ש "שכיר שכיר" אבל לומד מ"וכי תשיג".
- 74.** איך רצה תוס' לדחות הראיה שרבי לא יליף הג"ש "שכיר שכיר", ואיך פירש הגמ'? **ת.** בתוס' הוכיח ממכרהו ב"ד דאילו נאמר מוכר עצמו לישראל מה נרוויח שרבי לא לומד ג"ש "שכיר שכיר" בכל זאת יש לימוד שלך "וכי תשיג" ו' מוסיף, וע"כ שבא ללמוד ממכרהו ב"ד. ועוד הרי אין שש מפורש בנמכר לישראל.
- 75.** ציין לכאורה ב' טעמים שאין ללמוד במכרהו ב"ד מנמכר לעכו"ם דין גאולת קרובים, ומדוע זה לא נכון לומר כן?

- ת. א.** יש סבר במכרהו ב"ד שנקנוס אתו, ואינו כיון שמצאנו שיוצא ביובל הסברא בטלה. **ב.** יש סברא בנמכר לעכו"ם שלא יטמע בין הגוים, ואינו דאין סברא שלא כתובה בתורה כדי לדחות דרשה.
- 76.** לס"ד בגמ' כשעדין לא ידעו שיש מיעוט בע"ע הנמכר לישראל שאין יוצא בגאולת קרובים, מה הקשה ר' מאיר בתוס' איך תירץ בתחילה, ומה הוסיף וחזר להקשות?
- ת.** מדוע באמת לא נלמד ק"ו שמכרהו ב"ד יוצא בגאולת אחרים בק"ו מנמכר לעכו"ם שאין יוצא בשש ואעפ"כ יוצא בקרובים מכרהו ב"ד ... כ"ש, ודחה בהתחלה נמכר לעכו"ם חמור שיוצא במיתת האדון אפילו שיש בן משא"כ מכרהו ב"ד. וע"ז הקשה נלמד ק"ו לאמה עבריה שגם יוצאת במיתת האדון אע"פ שיש בן ואח"כ נלמד העיקש למכרהו ב"ד, ופי' באמת להו"א שלא ידעו המיעוט היינו לומדים גאולת קרובים בק"ו ומה שאמרו שעבד אינו יוצא בקרובים הכוונה שאין מפורש בתורה.
- 77.** איך פירש מהר"י הגמ' לפי ההו"א **ומה מי שאינו נגאל באלה נגאל בשש** וכו', מנין הוכיח שאפשר לעשות ק"ו כן? הסבר לפ"ז איך מתורץ קושיית הר' מאיר?
- ת.** כדלעיל תשובה קודמת דאין מפורש שיוצא ומצינו כן שלומדים ק"ו שיש דין לא תחסום אפילו במחובר ונלמד מק"ו מאדם שאין אוכל תלוש ואעפ"כ אוכל מחובר, והנה אדם אוכל בתלוש כן אנו בפרוש.
- 78.** דבר שנלמד ע"י ג"ש או ע"י היקש חשיב מפורש בתורה או לא ומנין מוכח כן? [מהרש"א קובץ שיעורים]
- ת.** נחשב מפורש, והראיה דהרי פי' הק"ו בגמ' שאין מפורש בו דאין גאולת קרובים ועפ"ז רצו ללמוד דלא ס"ל הג"ש "שכיר שכיר" ואם נאמר שדבר הנלמד מג"ש אינו מפורש עדין גם לאחר שלמד מג"ש יש ללמוד בק"ו, וע"כ דדבר הנלמד מג"ש או היקש נחשב מפורש, ומוכח כן מזה דעונשים על דבר שנלמד מג"ש או היקש ואין עונשים על לימוד מק"ו שאינו מפורש.
- 79.** המוכר עצמו לישראל יוצא בגאולת קרובים ציין לפי ההו"א בגמ' ולפי המסקנא?
- ת.** להו"א בגמ' - יוצא ונלמד או מק"ו או מג"ש "שכיר שכיר" ולמסקנא יש מיעוט שאינו יוצא. והקשו מה הפסוק בא למעט הרי בין כך יכול לתת לעבד ועי"ז יצא לחירות? **מתרצים תוס' ותוס' רי"ד: א.** אמנם יכול לגאול, אך אין מצוה וחובה [לקרובים] לגאול. **ב.** אין סומכים על העבד שיקבל הכסף ויצא, ואם יתן לו בהלוואה או בתנאי שיצא אפשר דלא נקרא "השיגה ידו."
- 80.** איזה עבד עברי יוצא במיתת האדון רק כשאין בן, ואיזה ע"ע יוצא במיתת האדון אפי' כשיש בן?
- ת. מכרהו ב"ד - יוצא דווקא כשאין בן, א"ע ונרצע ונמכר לעכו"ם - יוצאים אע"פ שיש בן. מוכר עצמו לישראל - תלוי אם נלמד בג"ש "שכיר שכיר" דינו כמכרהו ב"ד, ואם נלמד מ"וכי תשיג" דינו כמכר לעכו"ם.**

עש"ק פרשת בא

שאלות דף טו' ע"ב - טז' ע"א

- 81.** גמ' ומאן תנא דפליג עליה דרבי מנין לגמ' שיש תנא דחולק על רבי ?
- ת.** שכתוב רבי אומר ולא אמר רבי.
- 82.** במה חולקים ריה"ג ור' עקיבא על רבי, ובמה נחלקו ריה"ג ור"ע ביניהם ?
- ת. א.** אם נמכר לעכו"ם יוצא בשש. **ב.** האם העבד ממשיך לעבוד אצל הגואל. **ג.** מה נדרש מ"באלה".
- 83.** הסבר המחלוקת דריה"ג ור"ע לפי כל השלבים בגמ'?
- ת. א.** נחלקו בפסוק: "אם לא יגאל באלה" ריה"ג - דורש אם לא יגאל באלה בקרובים ויצא בשנת היובל מאחרים, ר"ע - דורש כך אם לא יגאל באחרים אלא באלה בקרובים ויצא בשנת היובל מהקרובים. **ב.** ריה"ג - מקרא נדרש לפניו, ר"ע - מקרא נדרש לאחריו. **ג.** ריה"ג - קרובים יפדו בחינם משא"כ אחר לא יפדה בחינם לכן באחרים משועבד, ר"ע - אם קרובים לשחרור ילך וימכר עוד פעם וקרובים יפדו פעמים משא"כ אחרים לא יפדו פעמים.
- 84.** הסבר קושית הגמ' וריה"ג מידי אלא באלה כתיב, ואיך נפרש לפי הגי' ור"ע מידי וכו' ?
- ת. גירסא א' - ריה"ג למה לא לומד כר"ע - בגלל שמוסיף אלא וא"כ קשה על ר"ע. גירסא ב' - איך ר"ע מוסיף מילים שלא כתוב בתורה.**
- 85.** בתוס' מובא גי' הספרים וריה"ג מידי אלא באחר כתיב מדוע תוס' שולל הגי', איך הר"מ מפרש גירסת הספרים. האם לפי פירוש הר"מ הקושיא רק על ריה"ג או גם על ריה"ג הסבר מדוע.
- ת.** כי למסקנא גם ריה"ג וגם ר"ע לומדים "אלא באחר" ומה התירוץ. והר"ם פירש בקושיא כך איך אתה לומד על גאולת אחרים הרי עדין אנחנו לא יודעים שיש גאולת אחרים. וא"כ הגמרא מתרצת שיש פסוק על אחרים.
- 86.** מה החידוש בתורה שיש גאולת קרובים או אחרים בע"ע הנמכר לעכו"ם הרי אם רוצים לשחררו יכולים לתת לו כסף והוא ישחרר עצמו. וכ"כ מה התורה מיעטה גאולת קרובים בנמכר לישראל מיגאלנו הרי הם יכולים לשחררו ע"י שיתנו הכסף לעבד בעצמו?
- ת. א.** המצוה על הגואל ולא על העבד. **ב.** אם יתנו לעבד יכול לבזוז את הכסף על דברים אחרים ולא יצא.
- 87.** גמ' ורבי האי ויצא בשנת היובל מאי עביד ליה הסבר קושית הגמ' ע"פ פי' המהר"ם בתוס'. הסבר מדוע על ריה"ג ור"ע לא הקשו כן ?
- ת.** על ריה"ג ור"ע לא קשה כי למדו שיוצא מהגואל אבל רבי שלומד שיוצא מהגוי הרי זה כבר כתוב.
- 88.** איך פירשו בגמ' לרבי הפסוק ויצא בשנת היובל מדוע צריך ב' פסוקים ליציאת יובל ?
- ת. א.** להגיד שיוצא ביובל. **ב.** להגיד שלא לרמות את הגוי ולהוציא את העבד מהעכו"ם.
- 89.** למ"ד גזל עכו"ם אסור, מדוע צריך פסוק שלא יבוא עליו בעקיפין הרי אסור לגזול ?

- ת.** שלא מפקיעם הלואתו.
- 90.** למ"ד גזל עכו"ם **מותר**, מדוע באמת אסור לבוא עליו בעקיפין מ"ש משאר גזילות?
- ת.** כי מדובר שנתן לו כסף וסומך לפסוק כדיני התורה ואם ירמה אותו יהיה חילול ה'.
- 91.** כמה פעמים נאמר יציאת יובל בפר' **ע"ע הנמכר לעכו"ם**, ואיך נפרש הפסוקים לריה"ג ור"ע?
- ת.** מהפסוק "אם לא יגאל באלה" נחלקו איך דורשים האם הקרובים לשעבוד או לשחרור. ומהפסוק "וחישב עם קונהו" לא לשקר את הגוי.
- 92.** למאן דאמר גזל עכו"ם **מותר** מה הדין כשיש חלול השם?
- ת.** אסור. (ונעשה כגזל גמור, ולא רק מדין חלול ה')
- 93.** מנין **ריה"ג ור"ע** לומדים שלא תבוא עליו בעקיפין?
- ת.** א. כתוב: "וחשב עם קונהו". ב. סוברים גזל עכו"ם אסור.
- 94.** מי כותב למי את השטר בקנין - קרקע - בעבד כנעני - באשה - באמה עבריה - בעבד עברי?
- ת.** **קרקע** - מוכר, **אשה** - בעל, **א"ע** - מחלוקת אמוראים אם אדון או אב כותבו (ר"ה ור"ח אם לומדים מאשה או מע"כ/קרקע), **ע"ע** - מא"ע, **נמכר לעכו"ם** - אם יש נלמד בש"ש ע"כ - "והתנחלתם אותם" כקרקע.
- 95.** מה לומדים **מלא תצא עצאת עבדים**, לרב הונא ולרב חסדא? ומה לומדים מהפסוק **והתנחלתם אותם** לגבי קניני עבד עברי?
- ת.** **רב חסדא** - "לא תצא עצאת העבדים" אבל נקנית כמו כל העבדים. **רב הונא** - ללמד שאין יציאה בראשי איברים. ומ"והתנחלתם אותם" לומדים שא"ע לא נקנית בחזקה.
- 96.** מנין לנו שמהפסוק **לא תצא** וגו' מרבים קנין שטר, ואילו מהפסוק **אותם** ממעטים חזקה, אןלי נדרוש להיפך?
- ת.** לשטר יש צד לרבות שהוא הקניין היחיד שמוציא באשה אע"פ שחזקה קונה בנכסי הגר אבל זה לו אישות.
- 97.** מה לומד רב חסדא בהיקש של **ואם אחרת יקח לו** הנאמר באמה עבריה?
- ת.** לתרוץ ב' בגמ': לומר שמרבים שטר ולא חזקה.
- 98.** מנין המקור בכל העבדים שנקנים בשטר מכרוהו ב"ד - במוכר עצמו לישראל למאן דיליף גז"ש "שכיר" "שכיר" ולמאן דלא יליף ש"ש?
- ת.** **מכרהו ב"ד** - היקש עברי לעבריה. **מוכר עצמו** - למ"ד שלומד ג"ש "שכיר" "שכיר" מהג"ש, ולמ"ד שלא לומד, אין כזה מ"ד וגם לריטב"א שיש כזה מ"ד א. כיון ששוים לגבי כסף שווים לגבי שטר. ב. בשטר לא שייך בע"כ
- 99.** מה כותבים בשטר קנין של אמה עבריה ובעבד עברי? לרב הונא ורב חסדא?
- ת.** **ר"ח** - הרי את קנויה לי, **ר"ה** - הרי בתי מכורה לך.
- 100.** הסבר הגמ' **באישות מיהת לא אשכחן**. מה הקשר בין עבדות לאישות? תוס' רי"ד ריטב"א
- ת.** תוס' רי"ד מוחק את כל התירוץ הראשון כי מה שייך אישות שחזק בא"ע. אבל הריטב"א מסביר ששטר הקניין היחיד שגם מקדש וגם מגרש. ובאישות - שצריך כוח חזק להתיר.
- 101.** מדוע הביאו המקור ליציאת יובל מהפסוק **עד שנת היובל** וגו' המדבר על מוכר עצמו לישראל, ולא מהפסוק **ושב אל משפחתו**, המדבר במכרוהו ב"ד?
- ת.** כי שם כתוב בפרוש שיוצא ביובל.
- 102.** מדוע התנא **בברייתא** מביא מקור לקנין כסף בע"ע **מנמכר לעכו"ם** - **מכסף מקנתו** ולא כמו שהביא הגמ' בדף י"ד: על המשנה **מוהפדה**?
- ת.** בגלל שהבאנו את סוף הפסוק "ישיב" כתבנו גם את תחילת הפסוק "מכסף מקנתו".
- 103.** מנין המקור בכל העבדים שיוצאים בגרעון כסף - באמה עבריה - מכרוהו ב"ד - מוכר עצמו לישראל למאן דיליף "שכיר שכיר" ולמאן דלא יליף ש"ש?
- ת.** אמה עבריה - "והפדה", מכרהו ב"ד - "העברי או העבריה" מקיש עברי לעבריה, מוכר עצמו - ג"ש "שכיר שכיר" ולמ"ד שלא לומד ש"ש ב"וכי תשיג" בנמכר לעכו"ם.
- 104.** גמ' **אילימא דכתב ליה שטרא אדמיה**. מדוע חשבה הגמ' בהו"א שכונת התנא בשטר חוב? ומה הקשו ע"ז בגמ', באיזה שטר פירשו למסקנא?
- ת.** כיון שאמרנו ברישא שוה כסף, חשבנו גם השטר מגובר בשוה כסף, וע"ז שאלת הגמרא - א"כ זה כמו כסף ומה בא לחדש התנא? אלא, אומרת הגמרא, שמדובר בשטר שחרור.
- 105.** האם מחילה צריך לעשות בפני עדים, או בפני ב"ד? עיין ר"ן
- ת.** אם לא אמר הרי אתם עדי בפני שנים יכול לומר לו "משטה הייתי בך" אבל בפני ב"ד לא יכול להגיד צחקתי.
- 106.** איזה סוג שחרור בע"ע תלוי בדין **אם ע"ע גופו קנוי** או לא? מדוע? (ב' סוגים)
- ת.** א. מחילה. ב. הפקר.
- 107.** האם אפשר לצאת בגרעון כסף ע"י שטר התחייבות? ומה הדין כשהאדון אינו מסכים לכך?
- ת.** אם האדון מסכים אפשר אבל אם האדון לא רוצה א"א לחייבו.
- 108.** מדוע התנא במשנה לא כתב **יציאות של ע"ע** - בשטר חוב - שטר שחרור - מחילה - הפקר?
- ת.** **תוס' תירץ** - בהו"א התנא סבר שע"ע אין גופו קנוי. ולמסקנא, כי כתבנו במשנה יציאות בע"כ של האדון. **ובתשובות הרשב"א תירץ** - כתבנו במשנה רק יציאות הנלמדים מפסוקים.
- 109.** אדם שמוחל לחבירו חוב האם צריך לעשות קנין על המחילה או לא? הוכח מהגמ' כאן, ואיך פ' תוס' למסקנא?

ת. בהו"א רצה תוס' להוכיח שלא צריך לעשות קניין כי אם צריך קניין למה הגמרא שאלה מדוע צריך שטר שיגיד בע"פ הרי השטר זה הקניין מוכח מכאן שאין צריך קניין. **דוחה תוס'** כיון שהוא מוחזק בגופו זה הקניין ולכן א"א להביא ראיה.

110. מדוע מחילת חוב צריכה קנין הרי הלווה תפוס ומוחזק בנכסיו ואין לך קנין גדול מזה?

ת. באמת לא צריך קניין במקרה זה אבל שיש למלוה משכון מריך קניין כי גם הוא תפוס.

111. האם מחילה בעבד עברי מוציאה לחרות, ואם כן מוציאה, האם יש צורך בשטר שחרור?

ת. בהו"א - לא, למסקנא - כן. ולרש"י - לא מוציא, ולריטב"א - רק החלק הממוני.

112. המפקיר עבד כנעני האם צריך שטר שחרור ומדוע? המפקיר ע"ע האם צריך שטר שחרור ומדוע?

ת. רב - כן, שמואל - לא. ועבד עברי לרש"י - לא ולריטב"א - מחלוקת רב ושמואל כי לריטב"א א"א למחול על הקניין האיסורי.

113. הסבר החילוק בין מחילה להפקר, מדוע הפקר מהני בעבד כנעני ומחילה לא? ומדוע הפקר מהני אם ע"ע גופו קנוי ומחילה לא?

ת. כי אפשר להפקיר דבר שלך ומחילה א"א כי א"א למחול על דבר שלך.

114. כיצד מבארים תוס' את קושית הגמ' **לימא ליה באפי תרי זיל?** ומה הכריחם לכך?

ת. מדוע צריך שטר שיגיד מה שכתוב בשטר בע"פ והסבירו כך כיון שהקשו מדוע הגמרא לו פרכה שיפקיר את העבד.

115. האם **ע"ע** הנמכר לישראל - הנמכר לעכו"ם - אמה עבריה **גופו קנוי** ומה נפק"מ בזה? ציין גם מתוס' מה דעת רבא בזה ומנין?

ת. למסקנא כן והנ"מ מחילה והפקר. והראיה מדברי רבא שאומר שאפשר לגלגל שבועה אפילו שהוא לא עבדו כי רבא לשיטתו ע"ע גופו קנוי.

116. האם גרעון כסף אפשר לעשות בעל כרחו של האדון הוכח?

ת. כן, כי כתוב במשנה רק יציאות בע"כ של אדון.

117. עבד עברי היוצא בגרעון כסף צריך שטר שחרור? הוכח. מדוע.

ת. א"צ **א.** כי א"כ יוצא בשטר שחרור ולא בגרעון כסף. **ב.** כיון שלא מקבל הענקה ואם יצא בשטר שחרור יהיה צריך לקבל הענקה.

118. **עבד כנעני** קנוי לאדונו, וכמו"כ **עבד עברי** קנוי לאדונו, וכן **אשה** קנויה לבעלה, מה ההבדל בקנין של כל אחד מהן?

ת. ע"כ - כמו חפץ, ע"ע - רק גופו קנוי, אשה - רק אסור לה להתחתן עם אם אחר.

119. אם ע"ע גופו קנוי והאדון מחל על עבדותו, האם יכול האדון לחזור בו? רש"י ריטב"א

ת. רש"י - כן, ריטב"א - לא.

120. מנין שעבדים עבריים יוצאים בשטר שחרור?

ת. דלא גרע מעבד כנעני.

121. לכאורה איך אומר רש"י **דע"ע** יוצא בשטר שחרור, דלא גרע **מעבד כנעני**, הרי מקרא מלא דיבר הכתוב **לא** תצא כצאת עבדים?

ת. א. מהפסוק "לא תצא כצאת העבדים" לא לומדים להחמיר. **ב.** קניין שטר זה לא קניין עבדים כי יש עוד מקומות ששטר קונה. **ג.** זה רק שלא תצא בע"כ של אדון.

122. הסבר מה הם הצדדים אם מחילה צריכה קנין או אין צריך קנין?

ת. כי א"א למחול על דבר שלא שלך, או שכן אפשר.

123. גמ' **אמר רבא זאת אומרת ע"ע גופו קנוי**, הסבר לגבי מה גופו קנוי? רש"י ריטב"א

ת. רש"י - הממון שלו ומה שעושה קנוי לעבד. ריטב"א - החלק האיסור שבעבד קנוי לך.

עש"ק פרשת בשלח - שירה

שִׁאלוֹת דָּף ט"ז ע"א - י"ז ע"א

124. איזה יציאה חידש **ר"ל** לאמה עבריה ומנין למד זאת, איך **פירש הפנ"י** הטעם ליציאה זו?

ת. מיתת האב מק"ו מה סימנים שלא מוציאים מרשות האב מוציאים מרשות האדון, מיתת האב שמוציאה מרשותו ודאי מוציאה מרשות האדון. וחידש הפנ"י שזה לא רק ק"ו אלא יש גם סברא שאדם לא יכול למכור דבר לא שלו.

125. לדעת **ר"ל** שא"ע יוצאת במיתת האב האם נלמד אחר כן בהיקש עברי עבריה גם לעבד עברי שיצא במיתת האב, הסבר מדוע?

ת. לא, כי בע"ע אין אביו קשור למכירתו.

126. פרט הג' קושיות שהיקשו בגמ' על ריש לקיש. [ר' הושעיא - רב ששת - רב עמרם] ואיך תירצו הקושיות?

ת. ר' הושעיא - מדוע לא כתוב במשנה מיתת האב? תירוץ: כתוב במשנה רק דבר שיש לו קצבה למטה. **רב ששת -** מדוע ר"ש כתב ארבעה מעניקים להם מבינה הגמ' בשש, יובל, סימנים, מיתת האדון וא"כ קשה מדוע לא כתוב שנותנים הענקה במיתת האב, וא"א לומר שכתב רק דבר שיש קצבה כי מן הארבע יש מיתת אדון, שאין לו קצבה? תירוץ: וארבע שר"ש אמר "ארבעה מעניקים להם" התכוון לשש, יובל, סימנים, יובל של נרצע.

- רב עמרם** – "אלו מעניקים להם היוצא בשנים...ובמיתת האדון וכו" מדוע התנא לא כתב שלמיתת האב אין הענקה? (והרי כן כתב מיתת אדון שאין לו קצבה) מוכח מכאן שאין כזה יציאה.
- 127.** איך דחו בגמ' הק"ו של ר"ל, ואיך תוס' רצה לפרוך הק"ו של ר"ל, ומדוע באמת אינו דחיה?
- ת.** גמ' מה לסימנים שכן נשתנה גופה. תוס' – חופי יוכיח שמוציא מרשות האב ואין מוציא מהאדון ואינו פירכא כיון שחופה זה מדעת האב ואין יכול לעשות כדי להוציאה.
- 128.** מנין לתוס' שא"ע אין יוצאה מרשות האדון כשנכנסה לחופה אפי' לשיטת ר"ל?
- ת.** סברא. שאחרת כל אחד ימכור ואח"כ יקדשנה לאחר ובודאי שהתורה לא מאפשרת דבר כזה.
- 129.** מתי אפשר לומר על תנא **תנא ושייר** ומתי א"א לומר על תנא **תנא ושייר**?
- ת. א.** כשיש שני דברים. **ב.** שהתנא כתב רק קבוצה מסוימת והדבר הנשאר לא שייך אליהם. ג. יש אומרים בברייתא שיכול לשייר רק דבר אחד.
- 130.** סכסם דיני הבאת סימנים באיש ובאשה. - מתי לכו"ע הוי סימן, - ומתי לכו"ע לא הוי סימן, - ועל איזה מקרה נחלקו ת"ק וריב"י. מה הסתפקנו בשיטת ריב"י לגבי ממתי נעשה גדול ואיך לכאורה משמע מרש"י?
- ת.** בת בגיל 12 ויום ובן בגיל 13 ויום לכו"ע הוי סימן ואפילו נשרו אח"כ, פחות מגיל 9 לכו"ע לא הוי סימן אפילו נשאר לאחר 13, מחלוקתם אם מגיל 9 ויום באו שערות ונשאר עד גיל 12 ריב"י – סימן, ת"ק – לא סימן. והספק לריב"י שזה סימן ממתי נקרא גדול האם מגיל 9 או מגיל 12, ומרש"י משמע שנעשה גדול למפרע.
- 131.** מדוע סימנים חשיב יש להם קצבה. מדוע גרעון כסף חשיב יש לו קצבה?
- ת.** סימנים נקרא קצוב כי פחות מגיל 9 לא מגיע ולת"ק מגיל 12, וגרעון כסף נחשב קצוב רש"י כתב כי רק ירד המחיר ולא יעלה, והשיטה לנ"ל כתב כי יכול לקחת הלואה ולפדות אותה.
- 132.** מש' יתרה עליו אמה עבריה שקונה עצמה בסימנים על מי כוונת התנא ביתרה עלי?
- ת. רש"י** – על כל העבדים שבמשנה כולל נרצע וזה "איכא נמי באיש" שנרצע יוצא במיתת האדון. **רשב"א** – רק על נמכר לישראל שנכתב קודם א"ע ו"דאיכא נמי באיש" זה שיוצא במיתת האדון כשאיין בן.
- 133.** גמ' אי משום מיתת האדון לאו שיורא הוא כיון דאיכא נמי באיש וכו' מה כונת הגמ' שכן ישנו באיש? **רש"י** – נרצע, **רשב"א** – מב"ד כשאיין בן.
- 134.** מתיב רב ששת רש"א ד' מעניקים להם וכו', איך הבין המקשן באלו יציאות מדובר, איך פרש למסקנא דברי ר' שמעון, ואיך הוכיחו כן?
- ת. מקשן** - שש, יובל, מיתת האדון וסימנים. **תרצן** – שש, יובל, יובל של רציעה וסימנים.
- לפי' הריטב"א: מקשן:** שש, יובל ויובל של רציעה, סימנים ומיתת האדון. **תרצן:** שש, יובל, יובל של רציעה וסימנים.
- 135.** מדוע לא תירצו קושית רב ששת/רב עמרם שבאמת א"ע יוצאת במיתת האב אבל לא מקבלת הענקה?
- ת.** אין סברא שלא תקבל, כיון שזה שילוחו מעמך. ועיין בפנ"י שהקשה אולי לא מקבלת כיון שהיא קטנה ואין חצר לקטנה? ועיי בקצות שר"ל שלשכר פועל יש יד גם לקטן, וודאי שתקבל.
- 136.** למסקנת הגמרא הוכיחו דלא כריש לריש. איזה פירכא אמרו בגמ' על הק"ו של ר"ל? איך תוס' הקשה שבכל זאת יש לעשות את הק"ו ומדוע באמת אי אפשר לומר כן?
- ת.** מה לסימנים שכן סימנים נשנה הגוף ולכן מוציא מהאדון משא"כ מיתת אב... **מקשה תוס'** - כל זה אכניס בק"ו מה סימנים אע"פ שנשתנה הגוף לא מוציא מרשות האב ומוציא מרשות האדון, מיתת האב שלא נשתנה גופה ואעפ"כ מוציא מרשות אביה כ"ש שתצא מרשות האדון? **דוחה תוס'** – סברא שנשתנה הגוף שייך לגבי האדון שזה לא אותה אמה שקנה משא"כ מה שלא יוצאת מרשות אביה כי לגבי אביה אין סברא שתצא.
- 137.** פרט עוד ג' דרכים ללימוד דין יציאת מיתת האב בא"ע ואיך נדחו כולם, תוס'.
- ת. א.** ק"ו משש ויובל שלא מוציא מרשות האב ואפ"ה מוציא מרשות האדון. **ונדחה:** שש ויובל מוציא בשאר עבדים. **ב.** ק"ו ממיתת האדון שאין מוציא מרשות האב ומוציא מרשות האדון, **ונדחה:** מה למיתת האדון שכן מוציא בנרצע. **ג.** במה הצד משש ויובל מיתת האדון וסימנים וחזר הדין וכו'. **ונדחה:** מה לכולהו שמוציאים בעבדים משא"כ מיתת האב
- 138.** מאיזה ברייתא רצו להוכיח כדברי ר"ל ואיך פי' הברייתא ודלא כדברי ר"ל?
- ת.** יש ברייתא שהענקה של א"ע לעצמה ויש ברייתא שהענקה לאביה, וצ"ל כשיוצאת בכל היציאות ואביה בחיים הוא מקבל ושיוצאת ע"י מיתת האדון היא מקבלת, **ונדחה** בשני הברייתות מדובר שיוצאת בכל היציאות ובזמן שהוא חי זוכה אבל כשמת לפני שיצאה היא זוכה. **ור"י הזקן כתב:** שיצאה ומת ולא הספיק לגבת.
- 139.** ברייתא **ענק עבד עברי לעצמו** מה החידוש בדברי התנא?
- ת. תירוץ א'** - יוד קרת א. מקושיא קלה כיו"ד, (שהיא הקטנה שבאותיות) עשו ענין גדול כהעיר קרת. **ב.** קושיא קשה כמו ר"י דמן יוקרת שהיה אדם קשה. **תירוץ ב'** - הברייתא כתוטאי שהענקה לא הולך לב"ח ואין ע"ז שעבודה דרב נתן.
- 140.** מנין נלמד שאב זוכה במעשה ידיים של בתו כשהיא קטנה וכשהיא נערה?
- ת.** קטנה מסברא שיכול למכור ע"כ מעשה ידיה שלו. ונערה מהפסוק: "לאמה" כמו אמה מעשה ידיה לרבה כך מעשה ידי נערה לאביה.
- 141.** פרט מה נלמד מהפסוק **והתנחלתם אותם לבניכם לרשת אחוזה**? (ג' דברים) מה הקשה הר"י מקורביל בתוס' ואיך תירצו הגמ'?

- ת. א.** עבד כנעני עובר בירושה. **ב.** היקש ע"כ לשדה לקנינים. **ג.** "אותם בחזקה" אבל ע"ע לא נקנה בחזקה. **ד.** "אותם" לבניכם ולא בנותיכם לבניכם. **הקשה הר"י** – מה צריך פסוק למעט שאין מעשי ידים עובר בירושה לאחים, הרי כל זכות האב במעש"י הבת נלמד מאמה עבריה ושם אין הבן יורש? **ותירץ** שצריך את הפסוק לקטנה, ושמעש"י קטנה לאביה לא לומדים מ"לאמה" ולכן צריך מיעוט שמעש"י לא נירשים.
- 142.** עבד עברי / א"ע שמצאו מציאה בזמן עבודתם לרבים למי שייך המציאה? מה יכול האדון לתבוע מהעבד ?
- ת.** אם האדון צווה עליה לחפש - שייך לאדון, ואם מעצמה הלכה: ע"ע שייך לו, א"ע שייך לאביה והאדון תובע את שכר הבטלה שלא עבדה לו.
- 143.** גמ' ואין לרבה אלא שכר בטלה בלבד מי חייב להחזיר לרבה את השכר בטלה, ומה גדר של החיוב להחזיר?
- ת.** היא לא חייבת להחזיר, כי היא קטנה, והאב גם לא חייב, אלא כיון שבזמן בו מצאה את המציאה היתה צריכה לעבוד לאדון, והזמן שייך לו, יש לו חלק במציאה שמצאה. (ואכן אם לא מצאה כלום - לא גובה)
- 144.** באלו יציאות מקבלים הענקה לכו"ע? מנין זה נלמד? על איזה יציאה נחלקו ת"ק ור' מאיר? הסבר שיטתם .
- ת.** בשש יובל וסימנים בא"ע לכו"ע יש הענקה ונלמד מהריבוי של "תשלחנו - וכי תשלחנו". ומחלוקת ת"ק ור"מ ביוצא בגרעון כסף וצ"ל שנחלקו האם זה חשיב שילוחו מעמך.
- 145.** לדעת ר"ש, באלו יציאות מקבלים הענקה ? במה חולק על ר"מ ? ובמה חולק על ת"ק [לדעת תוס' רי"ד]?
- ת. לתוס' רי"ד:** ר"ש חולק על ת"ק לגבי מיתת האדון, שר"ש סובר שאין בו הענקה, ולכן לא כתבו, ות"ק ור"מ סוברים שיש במיתת האדון הענקה. **תוס' הרא"ש:** ר"ש ות"ק לא נחלקו לגבי זה ור"ש מחדש צשיש יציאה ששמה יובל של רציעה ושא"ע אינה נרצעת.
- 146.** אמה עבריה שיוצאת כשנעשית אילונית ומקבלת הענקה למי שייך הענקה לעצמה או לאביה? עצמו"י המקנה **ת. לעצמו"י:** היא מקבלת הענקה והיה אפשר לתרץ כן סתירת הברייתות. **למקנה:** אביה כיון שהעבודה היה בזמן קטנותה.
- 147.** הברייתא ואלו מעניקים להם וכו' ר"ש אומר ד' מעניקים להם וכו' האם זה ברייתא אחת או ב' ברייתות? הסבר הצד לומר שהם ב' ברייתות ואיך נפרש שהם ברייתא אחת?
- ת.** בפשטות זה ברייתא אחת לפי המ"מ וצ"ע: **א.** במה חולק ר"ש על ת"ק? **ב.** מדוע רב ששת לא הקשה מהרישא? **ולכן יש שפירשו:** שזה שני ברייתות ורב ששת לא ידע הברייתא השנייה ובאמת ר"ש לא פליג, **ויש שפירשו (תוס' רי"ד):** שר"ש חולק לגבי מיתת האדון ומה שרב ששת לא הקשה מהרישא: **א.** לא ידע הרישא. **ב.** רצה להקשות אף מהסיפא. **ג.** סבר ש"אלו" לא מחייב לומר דלא שייך - עצמו"י. והשלנ"ל תי' שבאמת הקשה קודם ר' עמרם ואחריו ר"ש, אבל לא הכניסו את ראית ר"ש שנדחתה אחרי ראיה קיימת.
- 148.** לדעת ר"מ היוצא בגרעון כסף מקבל הענקה, האם מקבל הענקה כמו בשאר יציאות? עיין שיטה .
- ת. כתב בשיטה לנ"ל:** מקבל הענקה לפי הזמן שעבד, ויש בזה סברא א"כ כל אחד ימכר ויצא בג"כ ויקבל הענקה.
- 149.** עבד שיוצא בשטר שחרור או ע"י הפקר, האם מקבל הענקה? עיין חזו"א.
- ת.** בפשטות שמקבל ויש בזה סברא דאחרת כל אדון יפקיר עבדו או ישחררו לפני היציאה ויפטור עצמו מענקה. אמנם יש לדון האם יקבל כל ההענקה או ביחס כמו בגרעון כסף.
- 150.** נרצע שיוצא ביובל מקבל הענקה או לא, הוכח מהגמרא. ומנין זה נלמד?
- ת.** מקבל, ומוכח כן מהברייתא של ר"ש שמנה ב' באיש ואחד מהם נרצע, ויש בזה גם סברא שהרי היה לו לקבל בזמן שגמר שש ומדוע שיפסיד וצ"ל שאינו מקבל הענקה כפולה. ונלמד: "וכי תשלחנו" כל השילוחים.
- 151.** מנין שא"ע מקבלת הענקה? מדוע צריך ב' לימודים? מדוע א"א ללמוד בהיקש עברי עבריה?
- ת.** יש שני לימודים: **א.** "ואף לאמתך תעשה כן" דף ז' ע"ב. **ב.** "וכי תשלחנו" וצריך שניהם כיון שבלי פסוק א' הייתי אומר שאין בלל הענקה בא"ע ועדיין לאחר שכתוב אולי רק ביציאות שיש בעבד עברי אבל ביציאה מיוחדת לא תקבל וע"ז צריך פסוק ב'. **והפני יהושע כתב:** ש"עע במצב כמו של א"ע לא יכול לירצע.
- 152.** עבד שברח והגיע זמנו להשתחרר בשש שנים, מה דינו? מנין זה נלמד?
- ת.** לא יוצא וצריך להשלים עבודתו ונלמד מהפסוק "שש שנים יעבוד".
- 153.** גמ' יכול אפי' חלה ת"ל ובשביעת יצא הסבר בב' דרכים פי' הברייתא. [ריטב"א]
- ת. א.** יכול אם עבד לא ברח אלא חלה אצל רבו ישלים ת"ל "ובשביעת יצא" מכל מקום. **ב.** יכול עבד שברח וחלה צריך להשלים ת"ל "ובשביעת יצא" מכל מקום. **נפק"מ:** עבד שברח וחלה האם צריך להשלים לפי פי' א' צריך להשלים, לפי ב' אין צריך להשלים.
- 154.** עבד שברח והגיע יובל האם צריך להשלים הזמן שברח? לצד שצריך להשלים מצד איזה גדר של חיוב צריך לעשות כן? [ריטב"א]
- ת. המאירי** דייק מרש"י שמשלים וצ"ל שזה ממש עבד ולפ"ז צריך לומר שיובל לא מוציא מה שהיה לו לעבוד לפני היובל. **הריטב"א מביא** שצריך להשלים אבל לא מדין עבדות אלא מדין חוב ואסור בשפחה כנענית אמנם מסיק שאין צריך כלל להשלים ודינו כמבטל כיסו של חיברו דהוה רק גרמא.
- 155.** על איזה מקרה פירשו בגמ' הברייתא **בורח אין מעניקים לו?** עיין ברש"י איך שפי' הגמ', עיין במאירי שביאר דברי רש"י. לפ"ז מה שיטת רש"י לגבי השאלה הקודמת?
- ת. רש"י** - ברח והגיע יובל מיד ופי' שזה זמן קצר דלא שייך ע"ז השלמה אבל כאן שברח הפסיד הענקה, ולפ"ז בברח זמן מרובה משלים מדין עבד. **ריטב"א** - ברח חלק מהזמן אין צריך להשלים והפסיד הענקה.

156. עבד שחלה, מתי צריך להשלים הזמן שלא עבד? מתי א"צ להשלים? מנין נלמד שחלה א"צ להשלים?
ת. חלה ד' שנים ולא עשה עבודה - משלים, **ומרש"י משמע** כל חלה יותר מג' שנים משלים **ולרמב"ם** דווקא מד' שנים ואילך. חלה רק ג' שנים או חלה יותר ועשה מעשה מחט - אינו משלים ונלמד מ"בשביעת יצא".

157. הסבר ההבדל בין **חלה ג'** שאין צריך להשלים **לחלה ד'** שצריך להשלים, לפי ב' הפירושים שבתוס', ומה הנפ"מ לדינא ביניהם? עיין רש"ש
ת. פי' א': כל זמן שלא עבד חצי זמן משלים. **פי' ב':** אם כבר עבד ג' שנים א"צ להשלים. **נפ"מ: א.** נמכר ד' שנים לפני היובל וחלה שנים האם משלים. **ב.** נמכר מעצמו לישראל לח-10 שנים וחלה 6 שנים ועבד 4 שנים.

158. לדעת **ת"ק דר"א דמוכר עצמו** נמכר ליתר על שש. מכר עצמו ל-10 שנים וחלה 6 ועבד 4 האם צריך להשלים?
ת. תלוי בב' פי' תוס' לפירוש א' משלים, לפי ב' לא משלים.
159. הסבר מדוע **בחלה ועושה מעשה מחט** א"צ להשלים, הרי האדון שילם לעבד שיעשה מלאכות חשובות?
ת. בע"ע פטור כיון שגופו קנוי ואינו פועל לעבודה מסוימת וכיון שעשה עבודה קיים עבדות.

160. עבד שחלה ג' שנים וג' שנים עשה מעשה מחט האם צריך להשלים? עיין שיטה לנ"ל
ת. **ספק בשיטה לנ"ל** צד א' הרי עבד ג' שנים ופטור, צד ב' ג' שנים מספיק שעשה עבודה טובה ולא מעשה מחט וזה ג"כ באומדן דעת של קניין עבד.
161. עבד שחלה ד' שנים הדין שצריך להשלים - כמה זמן ישלים שנה אחת או ד' שנים? מנין נלמד זאת? ריטב"א
ת. משלים כל זמן שחלה ודומה להונאה שתות שמחזיר שאין אומרים יחזיר קצת ויהיה פחות משתות ונעשה מחילה אלא מחזיר הכל.

162. בתוס' הביא **יש שהיו רוצים לומר שאותם שכירים מלמדי תינוקות** וכו' מה רצו ללמוד מהגמ' כאן?
ת. דימו פועל לע"ע וכמו שע"ע שחלה מחצית מהזמן עבודתו אינו משלים כמ"כ פועל שהשתכר לזמן וחלה מחצה אינו משלים.

163. איך הוכיח תוס' מהגמ' בב"מ דפועל שנאנס אין מקבל שכרו על מה שלא עשה? הסבר היטב
ת. **רב סובר** - שמותר לפועל לחזור באמצע היום ונלמד מהפסוק: "עבדי הם" ולא עבדים לעבדים. והקשו בגמ': ממשנה פועל שמת לו מת או אחזתו חמה חוזר, ומוכח דווקא באנס חוזר אבל סתם לא חוזר ולפי מה שרצו לומר יש לחלק בין בלי אונס שחוזר ומקבל רק שכר שעבד אבל באונס מקבל על כל הזמן ומה הקושיא על רב וע"כ שכל פועל לא מקבל על זמן שלא עבד אפילו היה באונס.

164. פועל שרצה לחזור בחצי היום - באלו מקרים מותר לו לעשות כן ולא מפסיד משכרו, ומתי אסור לו לחזור? במקרה שאין לפועל זכות לחזור, מה מותר לבעה"ב לעשות לפועל כדי שלא יפסיד?
ת. יכול **א.** שאין לאדון הפסד. **ב.** שהיה לו אונס ואפילו הבעל הבית מפסיד לא יכול, אבל שמפסיד ולא אונס וכל זאת חוזר יכול הבעה"ב להטעותו או לשכור פועלים על חשבון מה שעבד. אמנם אם הבע"ב מצא פועל אחר צריך לשלם לפועל הראשון על עבודתו.

165. איך פירש **הריטב"א** ההבדל בין עבד עברי לפועל שחלה?
ת. פועל משתכר לעבודה מסוימת ולכך לא שייך לומר שאם חלה מקבל כל שכרו, אבל עבד משתכר לכל העבודות ולכן יש לו דין של חלה אינו משלים. ולפי"ז אם פועל השתכר להרבה עבודות אינו משלים. **וצריך לומר:** שהרשב"א לשיטתו שאין הכי נמי ויכול לפרש כתוס' שלגבי הממון גופו קנוי דלשיטתו לגבי הממון הוא כפועל ומהני מחילה. עוד הוסיף ופי' דהטעם שעד מחצה אינו משלים שכך אומדן דעתו של אדון שקונה עבד יודע שעד מחצה אפשר שלא יעבוד אבל יותר מחצי לא מותר משא"כ בפועל אדם לא חושב על כך.

עש"ק פרשת יתרו

שאלות דף י"ז ע"ב - י"ח ע"א

166. כמה נותנים להעניקה לדעת ר' מאיר, לדעת ר' יהודה, ולדעת ר' שמעון? מנין למד כל אחד שיטתו?
ת. **ר"מ** - חמשה עשר סלעים ונלמד גז"ש מבכור "ריקם - ריקם" לחמש מכל מין ומין. **ר"י** - שלושים סלעים ונלמד ג"ש משור שנגח עבד כנעני "נתינה" - "נתינה". **ר"ש** - חמישים סלעים ונלמד ג"ש מערכין להו"א "נתינה" - "נתינה", ולמסקנא "מיכה" - "מיכה".

167. מדוע ר"מ לא למד כר"י וכר"ש, כמ"כ מדוע ר"י לא למד כר"מ וכר"ש, וכן מדוע ר"ש לא למד כר"מ וכר"י?
ת. כיון שאין אדם דן ג"ש מעצמו ולכן כל אחד למד משהוא אחר.
168. מדוע ר' מאיר למד מריקם של בכור ולא למד ריקם מעולת ראיה?
ת. כיון שכתוב: "אשר ברכך ה' אלוקיך" שיתן כמה שיותר.
169. מדוע ר' יהודה למד משלושים של עבד ולא למד מערכין?
ת. א. תפשתה מרובה לא תפשתה ב. עבד מעבד עדיף ללמוד.
170. מדוע ר' שמעון למד מהמרובה שבערכין ולא מהמיעוט שבערכין?
ת. כיון שכתוב: "אשר ברכך ה' אלוקיך".

171. היכן כתוב **נתינה** בערכין. להו"א דר"ש יליף מנתינה דערכין מה כוונת הגמ' ואימא בפחות שבערכין?
ת. **לדעת תוס' ר"ד** - כתוב: "ונתן את ערכך ביום ההוא" ומקסימום זה חמישים כסף. **לדעת הרש"ש** - הפסוק נאמר בשדה מקנה אבל הגמ' בחולין דורשת הפסוק על ערכי אדם. **ופחות שבערכין** - לדעת תוס' ר"ד סלע ופונדיון לשנה, ולדעת הרש"ש שלשה כסף.

172. מדוע לר' יהודה ור' שמעון לא אמרו שדי **נתינה / מיכה** על צאן על גורן על יקב?

ת. כי זה נאמר בפרשה אחרת.

173. מה השיעור של **עולת ראה** לדעת ב"ש ולדעת ב"ה, האם השיעור מהתורה או מדרבנן?

ת. לדעת ב"ה – משהוא, ולדעת ב"ש – שני דינרי כסף, ומחלוקת אמוראים אם זה מדרבנן או מדאורייתא.

174. לדעת ר"מ האם צריך לתת הענקה דווקא מצאן גורן ויקב או שיכול לתת אפי' מדבר אחד? איך משמע מלשון הגמ' **מיבצר הוא דלא מצי וכו'** ?

ת. מחלוקת ראשונים, ומהגמרא משמע כהראשונים שסוברים שצריך לתת מכל המינים.

175. מדוע לא לומדים עולת ראה מבכור שיצטרך להביא קרבן של ה' שקלים?

ת. הלכה למה מסיני.

176. כשהקשו בגמ' על ר"מ **ונילף מעולת ראה** לדעת המקשן אם נלמד מעולת ראה כמה יתנו להענקה? רש"י ותוס'

ת. **רש"י** - שני דינרי כסף [ב"ש], **תוס'** - משהוא [ב"ה].

177. כשבאים ללמוד שיעור הענקה מתי הולכים לפי הכלל **תפשת מרובה לא תפשת, תפשת מועט תפשת,** ומתי הולכים לפי **הריבוי** הנלמד מהפסוק **אשר ברכך**?

ת. אם אתה באותו פסוק ויש אפשרות מהמועט ומהמרובה נלמד מהרובה כי כתוב: "אשר ברכך ה' אלוקיך", אבל אם יש שני פרשיות תלמד מהקצת כי תפשתה מרובה לא תפשתה.

178. הסבר את **התדע** שבתוס' ד"ה חדא מה תוס' בא להוכיח איך היה לפרש אחרת? עצמו"י [עיין ברשב"א איך תירץ קושיית תוס']

ת. **עצמות יוסף** - אולי נחלקו ר"מ ור"י אם אומרים "אשר ברכך ה' אלוקיך" או לא, וכתב תוס' שר"ש אמר כך וסובר אשר ברכך. **והרשב"א תירץ** - אומרים אשר ברכך רק על מספר מועט כמו ר"מ אבל ר"י לא אומר אשר ברכך כי זה מספר גבוה. ודחה את ראית תוס' שאם יש שני דברים שונים לא אומרים אשר ברכך אבל אם אותו דבר אומרים אשר ברכך.

179. בגמ' הקשו על ר' יהודה ור"ש **האי צאן גורן ויקב למה לי** מדוע על ר"מ לא קשה, איך תירצו בגמ' את שיטת ר"י ור"ש? מה הוכיחו הראשונים מקושיית הגמ' לגבי שאלה ז'?

ת. לר"מ טוב כי בא לחדש לתת מכל מין חמש אבל לר"י ולר"ש קשה? **מתרצת הגמרא:** כתוב צאן גורן ויקב להגיד שמביאים רק דבר שישנו בכלל ברכה ומכאן הוכיחו הראשונים שחייב לתת מכל מין קצת כי אם לא מה הגמרא מקשה אולי ר"י ור"ש לא חלקו על ר"מ ממה מביאים אלא כמה מביאים.

180. מדוע נאמר בתורה **צאן גורן ויקב** לר' מאיר לר' יהודה ולר' שמעון? האם באמת צריך לתת דווקא מינים אלו?

ת. **ר"מ** – להגיד שצריך להביא מכל מין חמש סלעים. **ר"י ור"ש** – להגיד שמביאים דבר שישנו בכלל ברכה. מר"מ משמע שצריך דווקא ממינים אלה אבל מר"י ור"ש משמע רק דברים שיש בהם ברכה.

181. באלו דברים לכ"ע אי אפשר לתת להענקה, ובאלו דברים נחלקו ר"ש וראב"י פרט שיטתם לגי' הגמ' ?

ת. דבר שאין בו ברכה א"א להביא, ולר"ש א"א לתת מכספים אבל פרדות כן כי משבחן בגופם, ולראב"י א"א להביא פרדות אבל כסף כן כי אפשר לעשות בו עסקה.

182. איזה סברא יש **לרבות פרידות** ולא כספים, ואיזה סברא יש **לרבות כספים** ולא פרדות?

ת. ראב"י לרבות פרדות ולמעט כספים כיון שאפשר לעשות בהם עסקים, ר"ש לרבות כספים ולמעט פרדות כי פרדות משבחים בגופם.

183. בתוס' מובא דיש שלא גרסו **"וראב"י כספים עביד בהו עיסקא"** לגי' זו במה נחלקו ר"ש וראב"י ?
ת. נחלקו אם אפשר להביא פרדות או לא.

184. מילת **"ויקב"** שנאמר גבי הענקה בא לרבות או למעט? (פרט לר"מ לר"י ולר"ש גי' רש"י ותוס')

ת. **ר"מ** - בא לרבות שצריך לתת מל מין חמש סלעים. **ר"י ור"ש** - לגירסה הכתובה בגמ' ולגירסת רש"י: **בא** למעט או פרדות או כספים. ולגירסה המובאה בתוס': בא לרבות הכל חוץ מפרדות או כספים.

185. בדף י"ד ע"ב נחלקו ת"ק ור"א לגבי מוכר עצמו לישראל אם יש חיוב הענקה מה דעת ר"ש ומנין מוכח כן ?

ת. דעת ר"ש כר"א שיש הענקה במוכר עצמו כיון שמיכה כתוב המוכר עצמו.

186. במה נחלקו ת"ק ור"א בן עזריה בדין הענקה, ואיך כל אחד למד שיטתו מהפסוקים?

ת. ת"ק - גם אם לא נתברך בית בגללו נותן הענקה ודורש כך: "הענקה תעניק" מכל מקום. ר"א בן עזריה - רק אם נתברך בית בגללו וזה שהתורה כפלחה דברה תורה כלשון בני אדם.

187. ת"ק ור"א בן עזריה נחלקו לגבי הענקה האם חולקים על ר"מ ר' יהודה ור' שמעון?

ת. לא, אלא נחלקו אם צריך להביא או לא ור"מ ור"י ור"ש נחלקו כמה המינימום שנותנים.

188. **סכס** א.באלו יציאות יש הענקה לכ"ע? **ב.**באלו יציאות אין הענקה לכ"ע? **ג.**באלו מקרים יש מחלוקת האם יקבל הענקה? **ד.**באלו מקרים הסתפקו האם יקבל הענקה? **ה.**מתי יש לדון כמה יקבל להענקה?

ת. **א.** שש, יובל, סימנים. **ב.** אם ברח. **ג.** (מיתת האדון) גרעון כסף. **ד.** מיתת האדון **ה.** לגבי גרעון כסף.

189. אלו עבדים יוצאים במיתת האדון אפי' כשיש בן, ואיזה עבד יוצא במיתת האדון דווקא כשאין בן? פרט כל הלימודים לגבי יציאת עבד במיתת האדון.

- ת. א"ע** - יוצאת גם שיש בן כי כתוב: "אף לאמתך תעשה כן" מקישים א"ע לנרצע. **נרצע** - יוצא גם שיש בן כי כתוב: "ורצע אדוניו... ועבדו לעולם" ולא את היורש. **נמכר לעכו"ם** - יוצא גם שיש בן כי כתוב: "וחשיב עם קונהו" ולא אם יורשי קונהו. **מכרהו ב"ד** - עובד את הבן כי כתוב: "ועבדך שש שנים" שש גם את הבן.
- 190.** לגבי איזה דין רואים את מעלת הבן יותר משאר קרובים, ולגבי איזה דין אנו רואים לכאורה את מעלת האח יותר משאר קרובים?
- ת.** לגבי יעוד, שדה אחוזה, ירושה הבן קודם, אבל ביבום האח מיבם.
- 191.** גמ' אדרבה מרבה אני את האח שכן קם תחת אחיו ליבום הסבר מדוע לסברא זו יהיה האח עדיף על הבן?
- ת.** כיון שרק האח מיבם ולא האח.
- 192.** בגמ' היקשו מדוע עבד עברי אינו עובד את האח לכאורה איך יתכן שהבן ירש את אביו בכל נכסיו ורק העבד עברי יזכה בו דודו אחי אביו? [עיין שיטה לנ"ל]
- ת.** הגמ' חשבה כך אם אין בן הולך לאח אבל אם יש בן אבל לא אח משוחרר.
- 193.** באלו דברים ידוע לנו בתורה שיש לקרוב אחד דין מיוחד ואנו צריכים ללמוד מיהו אותו קרוב?
- ת.** מקדיש שדה אחוזה, ירושת עבד עברי.
- 194.** איך דוחים את מעלת האח דאינו מעלה לגבי הבן? האם מעלת האח עדיף על מעלת הבת או לא?
- ת.** מעלת האח שמיבם רק שאין בן וא"כ גם שיש בת לא מיבם וגם חזקה ממנו.
- 195.** בגמ' מבואר שכן קם תחת ליעדה ולשדה אחוזה איך פי' רש"י את מעלתו של הבן בשדה אחוזה, איך היה אפשר לפרש אחרת הדין בשדה אחוזה, מדוע באמת לא פירשו כן? [ע"פ תוס']
- ת.** אדם שמקדיש שדה אחוזה אדם אחר שפדה ביובל הולך לכהנים ומתחלקים אבל אם בן המקדיש פדה ביובל חוזר לאבא. **אומר המהרי"ט** - זה לא שדה מכירה אלא שדה מקנה כי אם לא מדוע לא כתבנו ירושת האח.
- 196.** תוס' בד"ה מרבה אני מקשה מדוע הגמ' לא הביאה גם שכן יורש לפני האח, איך תירץ תוס', מדוע הביא בתחילת דבריו פי' רש"י בשדה אחוזה הרי זה אינו נוגע לקושיתו? [עיין עצמו"]
- ת. מתרץ תוס' -** כתבנו רק מעלות שיש בבן ואין באח.
- 197.** באלו מקומות דנו בגמ' האם הבן עדיף או האח עדיף, מנין הוכיחו שהבן עדיף? [ג' מקומות]
- ת. א. ירושת עבד עברי. ב. מקדיש שדה אחוזה ג. יבום.** ולמד מיעוד [יבום].
- 198.** סכס מכמה מקומות אנו רואים את מעלת הבן לגבי האח?
- ת.** הבן מיעד אמה עבריה, יורש ראשון, ובשדה אחוזה.
- 199.** היכן מצאנו קרוב שיש בו דינים שזה יותר מסתם קרוב?
- ת.** יעוד, יבום.
- 200.** באלו מקומות יש מעלת קדימה של בן משאר קרובים אבל גם שאר קרובים שייכים בזה?
- ת.** ירושה, שדה אחוזה, וגאולה מידי עכו"ם.
- 201.** מנין שאמה עבריה - אינה נרצעת, יוצאה במיתת האדון אפי' כשיש בן, מקבלת הענקה?
- ת.** כתוב: "ורצע אדוניו את אצלו במרצע ובעבדו לעולם" דורשים אצלו ולא אצנה, ושיוצאת במיתת האדון מקישים לנרצע שכתוב: "ואף לאמתך תעשה כן" אפשר לכתוב ואך לאמתך תעשה ש"מ תרתי.
- 202.** רש"י פי' דהענקה דאמה עבריה נלמד מ-תעשה מנין לו לפרש כן?
- ת.** כי בענקה עושה מעשה ובמיתה לא עושה מעשה.
- 203.** מדוע צריך לימוד שא"ע מקבלת הענקה הרי יש היקש עברי עבריה? או ההיקש לנרצע? [עיין רשב"א ושיטה]
- ת. א. אמה עבריה אינה נרצעת. ב. כיון שכתוב: "כי משנה שכר שכיר עבדך" ע"ע עובד גם בלילה ע"י שאדונו נותן לו ש"כ ולכן מקבל הענקה אבל א"ע לא. ג. ע"ע מקבל הענקה כדי שיוכל לחיות ואילו אמה עבריה חוזרת לרשות אביה.**
- 204.** עבד עברי הנמכר לישראל יוצא במיתת האדון כדן נמכר לעכו"ם או כעבד עברי שמכרהו ב"ד?
- ת.** אם נלמד ג"ש "שכיר שכיר" נלמד ממכרהו ב"ד ויוצא רק שאין בן. ואם נלמד מ"וכי תשיג" נלמד מנמכר לעכו"ם ויוצא גם שיש בן.

שאלות חזרה פרשת יתרו

שאלות דף יז' ע"ב - יח' ע"ב

- 205.** מה לומד רבא מהפסוק הנאמר בעבד עברי הנמכר לעכו"ם **וחשב עם קונהו**? איך למדו מהפסוק?
- ת.** דעכו"ם יורש את אביו מהתורה מהא דהתורה מיעטה ירושת העבד ע"כ דשאר דברים יורש.
- 206.** מנין למד רב חייא בר אבין בשם ר' יוחנן שעכו"ם יורש את אביו, בהו"א ובמסקנא. מדוע לא למדו כרבא מהפסוק **וחשב עם קונהו**?
- ת. בהו"א -** כתוב: "כי ירושה לעשו נתת את הר שעיר" הרי שעשו יורש, ודחו אולי דינו כישראל מומר שזרעו של יצחק. **במסקנא -** כתוב: "כי לבני לוט נתתי את ער ירושה" והרי בני לוט לא מזרע אברהם. ולא לומד כרבא דלא כתיב מיורשי קונהו ואולי באמת אין וחישוב עם קונהו כיון שאין דין ירושה.
- 207.** לדעת רב חייא בר אבין שלא דורש הפסוק **וחשב עם קונהו** מנין שנמכר לעכו"ם יוצא במיתת האדון?
- ת.** הוא גם לומד מהפסוק אבל הדרש לאחר שאנו יודעים ממקום אחר שיש בעכו"ם ירושה.

208. מדוע רבא לא למד דין ירושת עכו"ם מהפסוק שדרש ר' יוחנן?

ת. אפשר שהיה להם ירושה מצד כבודו של אברהם. **וטעמי דקרא מסביר** שכבוד של אברהם זה שלוט לא אמר כלום במצרים לגבי שרה שהיא אשת אברהם.

209. האם אפשר להוכיח מהגמ' כאן אם ישראל מומר יורש את אביו?

ת. כן, מהא דאמרו דאפשר שעשו יורש מדין ישראל מומר וע"כ שיש לו ירושה אמנם מדרבנן קנסהו שאינו יורש.

210. מה הנפ"מ לנו שעכו"ם יורש את אביו דבר תורה, [ריטב"א] האם בעכו"ם יש סדר נחלות כמו בישראל או רק בן יורש את אביו ולא שאר קרובים? [מאירי ורמב"ם]

ת. למ"ד גזל עכו"ם אסור צריך לדעת למי שייך החפץ, וכן לשיטת היראים דאף דגזל עכו"ם מותר לא נעשה שלו שיש לנו לברר ממי לקנותו כדי שיהיה שלטו. **לרמב"ם** - נחלות דווקא בבן, **למאירי** - משמע כמו ישראל, **רש"י ביבמות** - דף סב' ע"א ד"ה "בנוכרים" בן כבת בכור כפשוטו.

211. מדוע א"א ללמוד **מוחשב עם קונהו** שעכו"ם אינו יורש כלל, או נלמד שאין גרעון כסף רק אצל הקונה עצמו ולא ביורשיו?

ת. לא מסתבר שבתורה ילמדו דין ירושה בע"ע שמצאנו שדינו שונה משאר דברים, ולא מסתבר שאין גרעון כסף ביורשים.

212. גר את הגוי האם יורש או לא, האם זה מהתורה או מדרבנן, ומה הטעם שתיקנו כך?

ת. מהתורה אינו יורש כי דינו כקטן שנולד, ואין לו קשר לאביו ומדרבנן יורש שמא יחזור לסורו.

213. איך מוכח שגר לא יורש את אביו הגוי מהתורה, הסבר החילוק בין ירושה מהתורה לירושה דרבנן?

ת. במשנה אמרו שהגר אומר לגוי טול אתה ע"ז ואני מעות ואילו הווה זוכה מע"ז מדאורייתא אילך מותר לו להחליף הרי אם יורש מדאורייתא יורש גם איסור ואסור להחליף, אבל ירושה מדרבנן שזה תקנה הם תיקנו לו ירושה רק בדברים המותרים, או אפשר שמדרבנן יש ברירה.

214. לכאורה מה החשש שהגר יחזור לסורו הרי לאחר שנתגייר הוא כישראל ולא יכול לחזור לסורו ואם יעשה כן דינו כישראל מומר?

ת. פי' תוס': שיטעה לחשוב שיכול לחזור לסורו, **ובשיטה כתב:** שיתקוטט עם עצמו ויתחרט על שהתגייר.

215. הסבר החילוק בין באו לרשותו שאין יכול להחליף יין נסך בפירות ללא באו ברשותו שיכול להחליף?

ת. תקנת חז"ל שיקבל דברים מותרים כנגד גברים אסורים זה דווקא שלא ניכר שמחליפם אבל לאחר שבאו לרשותו וניכר שמחליף איסור בהיתר ולכן לא תקנו ואע"פ שלא זכה באיסור שאצלו.

216. איך הוכיח תוס' שהטעם **שהגר אומר טול אתה יין נסך** וכו' אינו מדין ברירה. מה הקשה הפנ"י ועוד על הראיה של תוס' ואיך תירצו דבריו?

ת. דמצד ברירה היה מותר להחליף אפילו לאחר שבאו לביתו, **וקשה ע"ז:** הרי לאחר שבאו לרשותו הוברר חלקו וזכה באיסור ובודאי שאסור להחליף? **וצ"ל:** שכונת המשנה באו לרשותו לא מצד ברור חלקו אלא הגוי שלח לו והראיה מזה שלא תני "לאחר שחלקו אסור".

217. בגמ' הביאו **תניא נמי הכי בד"א כשירשו** וכו' במה עדיף הברייתא מהמשנה והרי אין רגילות להביא ראיה מברייתא למשנה? [ראשונים]

ת. פי' תוס' בע"ז וכן הריטב"א: שבא להוכיח שזה מדרבנן ולא מצד ברירה דאילו היה מדין ברירה גם לשותפים היה מותר להחליף איסורי הנאה בדברים מותרים.

218. מדוע באמת אי אפשר לחלוק היתר כנגד איסורי הנאה מצד ברירה?

ת. או שסובר כמ"ד אין ברירה, או דבב' מינים לא שייך ברירה.

219. **גר את הגר או גוי את הגר** האם יורש מהתורה או מדרבנן, מדוע אין את הסברא שיחזור לסורו?

ת. גוי אינו יורש את הגר אפילו מדרבנן וכמו"כ גר אינו יורש את הגר ואין חשש שמא יחזור לסורו כיון שגם גוי לא יורש את הגר ולא יעזור שיחזור לסורו. ולשיטה: לא יתקוטט עם עצמו דאפילו לא היה מתגייר לא היה יורש.

220. מתי רוח חכמים נוחה שיחזיר לגר שנתגירו בניו עמו ומתי אין רוח חכמים נוחה? לרש"י ותוס'?

ת. לרש"י: הורתו ולידתו שלא בקדושה אין רוח חכמים נוחה הימנו, הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה רוח חכמים נוחה הימנו. **לתוס':** הורתו ולידתו שלא בקדושה רוח חכמים נוחה הימנו, לידתו בקדושה רוח חכמים נוחה הימנו.

221. הסבר הטעם שרוח חכמים נוחה שיחזיר לבן הגר והטעם שאין רוח חכמים נוחה שיחזיר, לרש"י ותוס'.

ת. לרש"י: בלידתו בקדושה מיחלף בישראל ואם לא יחזיר בגר ילמד לא להחזיר בישראל. **לתוס':** כיון שלוח מהגר והרי היה רצונו שייתן לבניו ואין תקלה בחזרתו ולכן יחזיר.

222. מנין מוכח פי' רש"י לגבי מתי רוח חכמים נוחה שיחזיר ומתי אין רוח חכמים נוחה? [מהרש"א]

ת. רש"י פי': באין רוח חכמים נוחה הימנו שלא מחזיקים לו טובה ולא כמו בכל מקום שחכמים לא רוצים שיחזיר, וע"כ שלא כפי' תוס' שאפשר שיצא תקלה אבל במה שאין רוח חכמים נוחה הימנו דמיחליף בישראל ואין ראיה לא כתוס'.

223. מה הקשה תוס' על פירוש רש"י בתירוץ הברייתות, איך תירץ הר"ת קושית תוס'? עיין גם בריטב"א שתירץ קושית תוס' על רש"י בב' דרכים.

ת. רב מרי היה בנו של איסור גיורא שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה ולרבא היה פיקדון של איסור גיורא וחשב לזכותו בו לאחר מותו ולפי רש"י שבן של גר שלידתו בקדושה רוח חכמים נוחה שיחזיר, ואיך יתכן שרבא יזכה? **ר"ת:** הלואה שגר עשה טובה לישראל שאז רוח חכמים נוחה וצריך להחזיר, משא"כ פיקדון שהשומר

- עשה טובה ואין צריך להחזיר. **והריטב"א תירץ:א.** יש חילוק בין גר שנתגיירו בניו עמו לעכו"ם שבא על בת ישראל שאין כלל קשר בין האב לבן. **ב.** שיש לת"ח דרך כשרה להרויח אין צריך להתנהג לפנים משורת הדין.
- 224.** מדוע הר"י לא רוצה לחלק בין פקדון למלוה כמו שחילק הר"ת?
- ת. א.** מדוע לפ"ז לחלק בין לידתו בקדושה ללידתו שלא בקדושה ובשניהם יחזיר הלואה. **ב.** מצינו שפיקדון חמור מהלואה והרי גם למ"ד גזל עכו"ם אסור הפקעת הולאתו מותר.
- 225.** הסבר היטב **לתוס'** הטעם שאין רוח חכמים נוחה שיחזיר לבן הגר **איזה תקלה יכול לצאת** ומדוע זה דווקא בהורותו בקדושה ולידתו שלא בקדושה?
- ת.** גר שלידתו בקדושה ומעולם לא העבר גרות אלא נולד כישראל נטעה בו להחזיקו כישראל, ואם יהיה לו אחים שנולדו לאחר שהורים התגירו ואחד יתחתן וימות בלי ילדים ואשתו זקוקה ליבום מאח שנולד לאחא הגירות, וחוששים שמא האח שהורתו שלא בקדושה ולא חשיבה אחיו מאבא יבוא ליבמה או לחלוף והרי היא עדין אסורה כיבמה לשוק [אם הוא אח מאותה אמה יש כאן איסור ערווה אשת אח שלא במקום מצוה] אבל בלידתו בקדושה שגם הבן צריך לעבור גירות לא נבוא להחזיקו כישראל.
- 226.** פרט הדינים שנאמרו בעבד עברי שאין באמה עבריה ובאיזה מקרה מדובר. ואלו דינים יש בא"ע שאין בע"ע?
- ת.** ע"ע יוצא בשש ויובל ומיתת האדון כשאין בן אבל ע"ע לא יוצאת בהנ"ל במקרה שיעדה. א"ע יוצאת אף בסימנים כשלא יעדה אינה נמכרת ונשנית ופודים אותה בע"כ.
- 227.** מדוע לא תני בברייתא שע"ע יוצא בגר"כ, וכן שעבד עברי נרצע מה שאין כן בא"ע? רשב"א ריטב"א
- ת.** יש ראשונים שבאמת גרסו גרעון כסף במקום מיתת האדון ולגירסה הכתובה בגמ' צ"ל שמפורש בתורה שאין בא"ע ג"כ ביעדה. ולא תני נרצע דהתנא הביא דיני יציאות ולא כניסה מעבדות. או שגם בע"ע מאינו נרצע כשאין לו שפחה כנענית.
- 228.** הסבר החידוש שא"ע אין יוצאת לאחר שיעדה בשש ויובל להו"א שתצא בשש ויובל הכונה בגט או בלא גט
- ת.** ס"ד שיעוד זה לא קידושין רגילים שיוצאה רק בגט ובמיתת הבעל אלא זה גם סוג שימוש שלא עבדות והראיה שהאדון מיעדה בע"כ של האב. **וברש"י מפורש:** דס"ד שתצא בלא גט, **ובשיטה לנ"ל מפורש:** דס"ד לכפות את האדון/ הבעל לתת גט.
- 229.** איך תני בברייתא **שא"ע אין יוצאת במיתת האדון** ואפי' לאחר שיעדה הרי אשה קונה עצמה במיתת הבעל?
- ת.** או שיעדה ואין לו בנים הרי זקוקה ליבום, או שבנו יעדה והאב שהוא האדון מת.
- 230.** פרט הדינים שנאמרו בגמ' הנלמדים **מונמכר בגניבתו** איך אפשר ללמוד את כל הדינים עין ריטב"א
- ת.** "**בגניבתו**" - ולא בכפילו, ולא בזממו, נמכר רק פעם אחת, אמנם משמע מרש"י שנלמד מ"ונמכר" כמו"כ בגניבתו ולא בגניבתה, המילה המיותרת ואפשר שנלמד על דרך רק "בגניבתו" ולא על דברים אחרים.
- והריטב"א אומר:** יש שלשה לימודים **א.גנב. ב.גניבו. ג.גניבתו.**
- 231.** **לדעת רש"י** באיזה מקרה ע"ע נמכר וחוזר ונמכר ובאיזה מקרה נמכר ואין חוזר ונמכר לרבא ואביי?
- ת.** **לרבא:** על כל גניבה נמכר רק פעם אחת ולא יותר, שני גניבות נמכר שני פעמים. **לאביי:** על כל גניבות שעמד בדין עליהם ביחד נמכר רק פעם אחת אבל גנב לאחר שעמד בדין נמכר שוב.
- 232.** מדוע תוס' לא פירש כרש"י **דנמכר** פעם אחת על גניבה אחת, איך אפשר לתרץ שיטת רש"י? [מהרי"ט]
- ת.** יש ברייתא גנב אלף ושוה חמש מאות נמכר פעמים ר"א אומר אינו נמכר והנה לדברי רבא הברייתא שנמכר על גניבה אחת רק פעם אחת דלא כמאן, דלת"ק נמכר שני פעמים ור"א לא נמכר כלל ואין לפרש הברייתא שמדובר שגנב אלף בשני פעמים, ואפשר לתרץ דהברייתא כר"א ומה שר"א סובר שאינו נמכר זה באופן שמוכר על חצי גניבה אבל אם ימחול על חצי גניבה יוכל למכור פעם אחת ולפ"ז גם הברייתא מדובר שמחל ומוכר פעם אחת.
- 233.** **לדעת תוס'** באיזה מקרה ע"ע חוזר ונמכר ובאיזה מקרה אין חוזר ונמכר לרבא ולאביי?
- ת.** **רבא:** בגניבה אחת נמכר עד שיחזיר כל הגניבה אבל על גניבה חדשה וכן באדם אחר אינו נמכר יותר. **אביי:** בהרבה גניבות באדם אחד שעמד בדין עליהן נמכר עד שיחזיר הכל באדם אחר וכן באותו אדם ולאחר שכבר עמד בדין אינו נמכר.
- 234.** **לדעת תוס'** בב' בני אדם רק אחד מוכר ואפי' כמה פעמים, לכאורה איזה סברא שאחד ירויח ע"י שיוכל למוכרו כמה פעמים והשני יפסיד ולא יוכל לגבות כלל? [עיין שיטה לנ"ל]
- ת.** בשיטה לנ"ל כתב: שאחד מוכר ומתחלק בכסף לכל האנשים, ובפשטות הרי כל עניין של מכירת האדם לגניבה זה חידוש שלא מצינו כן בשאר חובות ואפשר שרק על עמדה בדין אחד עושים כן.
- 235.** מהו **שיטת ר"א** באיזה מקרה גנב נמכר עבור גניבתו איך רבא פירש שיטת ר"א דרך הלימוד מהפסוק?
- ת.** כשערכו כפי מה שגנב נמכר לא פחות ולא יותר, ונלמד "ונמכר" כולו לשש שנים ולא על חלק ולכך אם שוה יותר מהגניבה אינו נמכר "בגניבתו" על כל הגניבה נמכר ולא על חלק ולכך בשוה פחות אינו נמכר.
- 236.** לכאורה איך יתכן לר' אליעזר פרשת עבד עברי כיון שאין מצוי שערכו לעבדות יהא כפי שגנב לא פחות ולא יותר?
- ת.** בשוה יותר אפשר לחכות שירד ערכו ע"י שיקין או כמה שנים לפני יובל וירד המחירים. בשוה פחות יכול למכור על חלק מהגניבה ואז יהיה שוה כגניבתו וימכר אותו.
- 237.** **סכס** על איזה מקרה לכ"ע אינו נמכר. על איזה מקרה חולקים ת"ק ור"א. על איזה מקרה חולקים אביי ורבא? לרש"י ותוס' הברייתא **בגניבתו כיון שנמכר פעם אחת שוב א"א רשאי** וכו' מתפרשת כשיטת ת"ק או כר"א?

- ת.** שוה יותר מהגניבה לא נמכר לכו"ע, שוה פחות מהגניבה **לת"ק** נמכר פעמים **לר"א** לא נמכר. **גנב מאדם אחד כמה פעמים: לרש"י** - לרבא נמכר כמה פעמים, לאב"י נמכר רק פעם אחת. **לתוס'** - לרבא נמכר רק על גניבה אחת וכמה שצריך, לאב"י נמכר על כל הגניבות כמה שצריך. **גנב משני אנשים: לרש"י** - לרבא נמכר לכל אחד פעם אחת וכן לאב"י. **לתוס'** - לרבא נמכר רק לאחד ואפילו כמה פעמים וכן לאב"י. הברייתא כיון שנמכר פעם אחת **לרש"י** נפרש כר"א, **ולתוס'** נפרש כת"ק ובשני גניבות לרבא ולאב"י בשני אנשים.
- 238.** גנב משותפים האם זה נחשב כגניבה אחת ולרש"י נמכר רק פעם אחת או כב' גניבות ונמכר פעמיים?
- ת.** הסתפק הירושלמי בסוטה סוף פ"ג, ואפשר דלרש"י אליבא דרבא דהעיקר הגניבה ימכר שזה גניבה אחת. ולדעת אב"י דהעיקר עמדה בדין אפשר שאין זה שני עמדות בדין.
- 239.** גנב מאדם אחד ב' פעמים ובכל גניבה אין מספיק כדי למכרו האם אפשר לצרף שניהם ולמכרו לרש"י אליבא דרבא? או לדעת אב"י כשעמד בדין פעמיים?
- ת.** לכאורה לרבא אינו נמכר שהעקר משעה הגניבה אבל לאב"י שהעקר העמדה בדין יכול לעמידו בדין עכשיו על שניהם.
- 240.** ברייתא **ומפדין אותה בעל כורחו** מי כופה ואת מי כופין, לרבא ולאב"י?
- ת.** **לרבא** - האב כופים את האדון לקבל שטר חוב ולהוציאה לחרות **לאב"י** - **לרש"י**: בני המשפחה כופים את האב במקרה שיש לו שיפדנה. **לתוס'**: כופים את בני משפחת לפדות וגם במקרה שהאב לא רוצה שיפדו כי אין לו כסף לפרנסה בכל אופן כופים אותו.
- 241.** גמ' **בע"כ של אב** איך פי' רש"י את הכפיה לאב, מה הקשה ע"ז הר"מ, איך פי' תוס' את הכפיה לאב?
- ת.** אם יש לאב כופים אותו. **וקשה לר"ם**: להלן אמרו הרי יכפו אותו ואח"כ ילך וימכרה עוד פעם, וגם דברי רש"י מדוע שיחזור למוכרה הרי ראה שכופים אותו? **לכן פ' תוס'**: שכופים את בני המשפחה [אחד שאין לו כופה את מי שיש לו] לפדותה אפילו שלא ברצון האב.
- 242.** מה הטעם שרק אמה עבריה נפדית בע"כ משום פגם משפחה ולא פודים עבד עברי בע"כ משום פגם משפחה?
- ת.** בגמרא באמת לא חילקו שבעבד אין כופים לפי שיחזור למכור עצמו, אמנם אפשר לפרש דלגבי אמה יש פגם משפחה שמוכרים אותה שלא ברצונה משא"כ בע"ע או שגנב ופשע בעצמו או שנמכר מרצונו לעבד.
- 243.** לפי משמעות הגמ' כאן האם עבד עברי יוצא בשטר חוב לחירות בדין גרעון כסף?
- ת.** כן, כי אמרו איך שייך לפדותה בע"כ של אדון הרי יש לו בידו מרגלית ומשמע שלולי זאת אפשר לפדותה, אמנם אפשר שזה רק בא"ע שאין בה איסור אלא מעשה ידים אבל ע"ע שיש בו גם קניין איסור לא מהני.
- 244.** בגמ' הקשו **אי הכי עבד עברי נמי ניכפיניה לבני משפחה משום פגם משפחה** לפדותו, לכאורה הרי אין גאולת קרובים בעבד עברי הנמכר לישראל?
- ת.** אפשר שאין חוב או מצוה של גאולת קרובים אבל שרוצים יכולים לפדות, ואפשר שיתנו לעבד הכסף ויפדה עצמו.
- 245.** גמ' **אי הכי ע"ע נמי** וכו' לכאורה לפי רש"י מה הדמיון של אמה עבריה שנמכרה ע"י אביה וכופין אותו לפדותה לעבד עברי שנמכר ע"י עצמו או שגנב שיכפו את בני המשפחה לפדותו? (מהרש"א)
- ת.** כופים את האב שמכרה וכן כופים את המשפחה בע"ע שלא עזרו לו ולא היה גונב או מוכר עצמו.
- 246.** על איזה דין בברייתא **ויש בעבריה שאין בעברי** יש מחלוקת, בגמ' פירשו הבר' כר"ש כמי עוד אפשר להעמידו?
- ת.** מדברי ר"ש משמע אינה נמכרת ונשנית, ומדברי ת"ק משמע נמכרת ונשנית וכן לר"ע לשיטת רש"י תוס' יש מתרצים, אבל לר"ת אין מוכרה. והיה אפשר לפרש הברייתא ר"א וכשיטת רש"י, תוס' יש מתרצים, ולר"ת כרבי עקיבא.
- 247.** **פרט** באלו מקרים אין האב יכול למכור את בתו לא"ע לכ"ע, ובאלו מקרים יש מחלוקת אם יכול למוכרה?
- ת.** בנערה, או שכבר נישאה, או שמכרה לשפחות ויעדה, ונחלקו בקידשה וחזרה אליו או במכרה וחזרה אליו.
- 248.** באיזה מקרה אין **אפי' אישות אחר אישות** לכ"ע ואין האב יכול לקדש את בתו הנערה או הקטנה, ומדוע?
- ת.** לאחר שנישאת. דלאחר נישואין אין לאביה רשות בה.
- 249.** לדעת **רש"י** מה שיטת **ר' עקיבא ור"א** לגבי מתי אין האב יכול למכור את בתו לאמה ואיך למדו זאת מהפסוק?
- ת.** **ר"ע** - אין מכירה לאחר שנתקדשה והקריאה בביגדו משמע פריסת טלית לקידושין וע"ז נאמר לא ימשול למוכרה. **ר"א** - אין מכירה לאחר שכבר מכרה הכתוב בבגדו לשון בגעדה שהאב בגד בבתו ע"י שמכרה לאמה.
- 250.** מה הקשה תוס' על פי' רש"י, איך תוס' פי' הפסוק אליבא דר' אליעזר?
- ת.** **א.** איך ר"א דייק שבבגדו לשון בגידה מזה שלא כתוב ב' ויהיה משמע בגד הרי גם לא נכתב בבגדו ב' שמזה נדע שזה לשון בגעדה. **ב.** הרי אין דרך התורה לכתוב באותיות הפעולה כתיב מלא וא"כ אין מכאן ראייה מזה שלא כתוב ב'. **לכך פ' תוס'**: שר"א באמת לא למד מהחיסרון של י' אלא מהמשך הפסוק "בה" ולא נאמר עליה ולכך משמע בגידה.
- 251.** מדוע ר"ת לא רצה לפרש הגמ' כרש"י ותוס', מדוע לא הפך רק את סדר בגמ' ויביא דברי ר"א לפני דברי ר"ע?
- ת.** לפי גירסת הגמרא דברי ר"ע נאמרו לפני דברי ר"א ואיך יתכן לומר דברי התלמיד לפני רבו. ואין להפוך רק סדר השמות ולהביא דברי ר"א ראשון דע"כ מצינו דלר"א יש אם למוסרת ולר"ע יש אם למקרא. ולא מספיק

רק להפוך הסדר, ולשנות את כל דברי הגמרא ונתחיל בבדגו בה כיון שבגד בה שוב אינו יכול למוכרה דברי ר"א. ר"ע אומר כיון שפירס טליתו עליה שוב אינו ראשי למוכרה, לא מסתבר שהיה כזה טעות. וע"כ שצריך לפרש שהמוסרת הוא הגד והקריאה בוא בגידה.

252. לדעת ר"ת מה שיטת ר' עקיבא ור"א לגבי מתי אין האב יכול למכור את בתו לאמה ואיך למדו זאת מהפסוק?

ת. ר"א - אם למסורת והפירוש לפי המסורת לשון בגד והראיה מזה שלא כתוב י' או ו' אלא בבגדו משמעו הפשוט לשון בגד. **ר"ע -** אם למסורת והפרוש לפי המקרא לשון בגידה והראיה שלא נקרא בַּבְּגָדוּ והרי גם לר"א אילו היה נכתב בבגדו היה מפרש לשון בגידה.

253. לדעת היש מפרשים בתוס' מה שיטת ר' עקיבא ור"א ואיך למדו זאת מהפסוק?

ת. ר"ע - אם למקרא ומשמעו פריסת טלית ונלמד מתחילת הפסוק שכתוב: "אם רעה בעיני אדוניה אשר לא יעדה" שהכתיב לא והקרי לו שמשמעו כן יעד. **ר"א -** אם למוסרת ומשמעו לשון בגידה ונלמד מתחילת הפסוק שהכתיב לא שמשמע לא רצה ליעדה וע"י נאמר שאין נמכירת שוב וע"כ שבגד בה ע"י שמכרה.

254. באיזה מקרה סובר ר' שמעון יש אם למקרא ולמסורת ובאיזה מקרה סובר רק אם למקרא?

ת. במקום שאין סתירה בין הדברים הנלמדים כמו כאן שהפסוק נדרש שאין נמכרת בין לאחר שמכרה - לשון בגידה ובין לאחר שהתקדשה - לשון פריסת טלית, אבל לגבי דפנות הסוכה שלא יתכן ללמוד גם המסורת וגם הקריאה הוא דורש רק המקרא.

255. אילו היה כתוב בתורה **בביגדו בו** (כתיב מלא ביו"ד) איך היה צריך לפרש את הפסוק לרש"י ולר"ת?

ת. לרש"י וכן לתוס' - לשון בגד, **ולר"ת -** לשון בגידה, **ולר"מ -** לא ידוע.

עש"ק פרשת משפטים שקלים תס"ו

שאלות יח' ע"ב - יט' ע"א

256. בעי רבה בר אבוא **יעוד אירוסין עושה או נישואין** עושה באר צדדי הבעיה. עיין שיטה לנ"ל

ת. ע"פ המשנה בכתובות מסרה לשלוחי הבעל דנה כנשואה לכל דבר, וא"כ מובן הספק האם כאן דינה כנשואה כי נמצאת הרשות הבעל/האדון או נמצאת ברשותו מדין אמה עבריה.

257. באלו דברים יהא נפ"מ **בין אם יעוד אירוסין עושה או נישואין עושה**. באלו דברים אין נפ"מ. ובעוד אלו דברים יש נפ"מ בזה. מדוע באמת לא הובא הנפ"מ בגמ' [תוס' הראש רשב"א]

ת. ירושה, טומאה, והפרת נדרים. ואין נ"מ לגבי מעשי ידים - מסביר הרשב"א כיון שזה כתנאי שמעשי ידים שלו גם לאחר הנישואין. **אומר תוס' רא"ש -** והגמ' לא כתבה נ"מ לגבי תרומה, ולגבי המיתה אם זנתה כיון שהגמ' העתיקה את הנ"מ מדף י' שם זה לא שייך.

258. איך רצו לפשוט בעי דרבה בר אבוא מהברייתא **בבגדו בה**, לאיזה צד בבעיה, ואיך דחו שאין לפשוט הסבר לפ"ז הפסוק **לעם נכרי לא ימשול למכרה בבגדו בה** ?

ת. שיעוד אירוסין עושה דאם נישואין עושה מדוע לשאר מילי יש לו רשות בה. ודוחה רנב"י, שמדובר בסתם קידושין ולא ביעוד וכך הפי': כיון שמסרה אביה למי שנתחייב בשארה, כסותה ועונתה - שוב אינו יכול למוכרה.

259. הסבר מדוע הוסיפו בדחיה של הראיה בגמ' **וה"ק כיון שמסרה אביה למי שחייב** וכו'?

ת. כיון שקשה מהו הלשון "פריסת טלית".

260. מנין שנשואה יוצאת מרשות אביה, מנין שבעל יורש ומיטמא לאשתו הנשואה דווקא?

ת. נשואה - מנדרים שכתוב: "ונדר אלמה וגרושה" רואים שיוצאת מרשות אביה. **ירושא -** "יורש אותה" שהיא אשתו.

261. גמ' **זבוני הוא דלא מצי מזבין לה הא יעודי מיעד** איך פי' רש"י ותוס' הגמ'. מה קשה בפ' רש"י בלשון הגמ', איך פי' היש מפרשים בתוס', מדוע תוס' סיים עליו שזה דוחק?

ת. רש"י - למכר לא יכול אבל לקדש יכול. **מקשה תוס' -** מדוע לא כתוב בפרוש קידושין? **פי' תוס' -** למכור לא יכול אבל שאר דברים כן והרי יעד אותה. **וע"ז הקשה:א.** אין דרך הגמ' להקשות ואח"כ להביא את הסבר. **ביעוד** משמע לשון עתיד ולא עבר.

262. מנין שאב יכול למכור את בתו לאישות אחר אישות או לאחר שפחות ?

263. לדעת חכמים **אין אמה עבריה נמכרת לקרובים** על איזה קרובים מדובר שאינה נמכרת ומדוע?

264. לדעת ת"ק אי אפשר למכור אמה עבריה כשאין אפשרות ליעדה. מדוע לפ"ז מודים שמוכרה אלמנה לכ"ג או גרושה לכהן הדייט הרי אסור לו ליעדה?

265. איך רצו לפשוט בעי דרבה בר אבוא מהברייתא **ושוין שמוכרה אלמנה לכ"ג** וכו'?

266. פרט כל האפשריות שבגמ' לפרש הברייתא **ושוין שמוכרה אלמנה לכ"ג** וכו', איזה מהם נדחה ואיך מתפרש למסקנת הגמ' ולרנב"י?

267. מדוע לא פירשו את הברייתא באופן שאדם אמר לבתו צאי וקבלי קידושיך דלא חשיב קידושי האב?
268. למסקנת הגמ' נפשט בעידרבה בר אבוה לגבי יעוד אירוסין עושה או נישואין עושה או לא נפשט?
269. לרב נחמן בר יצחק אפשר לפשוט בעי רבה בר אבוה שיעוד עושה אירוסין ולא נישואין הסבר מדוע?
270. ברייתא **ושוין שמוכרה אלמנה לכ"ג** וכו' אליבא איזה תנא יש לפרש הברייתא ומדוע?
271. גמ' **בשלמא אירוסין מאירוסין שאני אלא נישואין מנישואין מי שאני**. הסבר הגמ' לפי פשוטו של רש"י, מה הקשה תוס' על פי רש"י, איך תוס' פי' דברי רש"י?
272. מדוע לא רצו לפרש הברייתא **ושוין שמוכרה אלמנה לכ"ג** וכו' כמאן דאמר אין שפחות אחר שפחות אבל יש שפחות אחר אישות לרש"י תוס' ולשיטת ר"ת?
273. איך הוכיח המהרש"א דבברייתא **אין מוכרה לקרובים** יש לגרוס ר' אלעזר ולא ר' אליעזר ביו"ד?
274. לפי מה דס"ל הגמ' בריב"י דמעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו במה האדון מיעדה, איך מהני הקידושין הרי אין במעשה קטנה כלום?
275. איך יתכן למ"ד אין שפחות אחר אישות דאב יכול למכור את בתו לאחר אישות מהתורה?
276. מהם צדדי הספק של ר"ל אם מיעד אדון לבנו הקטן או לא, מ"ש משאר קידושין שאין בקטנים?
277. גמ' **או דילמא בנו דומיא דידיה מה הוא גדול**. מנין לגמ' שהאדון בוודאי גדול? שיטה
278. איך ר' זירא רצה לפשוט בעי דר"ל, מה הקשו עליו בגמ', לפ"ז איך רצו לפשוט בעי דר"ל?
279. גמ' **איש אשר ינאף וגו' פרט לקטן**, לפ"ז קטן שבא על אחת מכל עריות שבתורה מה דינו של הקטן ומה דינה של האשה, הסבר מדוע צריך מיעוט לקטן שאינו נענש?
280. גמ' **..אשר ינאף את אשת איש פרט לאשת קטן** על איזה אישות בא הפסוק למעט לר' זירא - למקשן על ר"ז - ולרב אשי?
281. הסבר מדוע אין לפשוט בעי דר"ל לפי מה שפי' רב אשי הפסוק **אשת איש** פרט לאשת **קטן** לרש"י?
282. גמ' **מדאורייתא חזיא ליה וביאתו ביאה** הסבר הגמ' לרש"י ותוס' מדוע תוס' לא רצה לפרש כרש"י?
283. לפי מה שפירש תוס' בדברי רב אשי האם נפשט בעי דר"ל או לא, הסבר מה קשה לפ"ז בשאלת הגמ' לגבי יעוד **מאי הוי עלה?**
284. הסבר מהו קידושי מאמר ומדוע תיקנו חכמים לעשות כן, לגבי מה מהני קידושי מאמר ביבמה?
285. איך רש"י ותוס' יפרשו הגמ' ביבמות **עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול** מה התיקון שעשו חכמים?
286. גמ' **תרתי** איך פירש רש"י קושית הגמ', מה קצת קשה בפ"י, איך ר' אלחנן בתוס' פירש?
287. מה תירצו בגמ' על הקושיא בברייתא **תרתי** ?
288. לדעת אב"י בר אבוה דהברייתא **אין יעוד אלא מדעת** מתפרש אליבא דריב"י, מדוע לחכמים אין צריך דעת?
289. לדעת רב נחמן בר יצחק דאף לריב"י מ"ר לקידושין ניתנו האם ברייתא דאין יעוד אלא מדעת מתפרש גם לחכמים או גם לשיטתו נפרשו רק אליבא דריב"י? [עיין תוס' הרא"ש]
290. למסקנת הגמ' דאין אדון מיעד לבנו הקטן מתי צריך שיהא הבן גדול בזמן היעוד/הקידושין או בזמן שקנו את האמה עבריה? [מנ"ח חזו"א]

- 291.** גמ' **מאי מדעת מדעת דידיה** מה כונת הגמ' שצריך ליעדה האם צריך הסכמתה ממש להתיעד או מספיק שמודיעה שרוצה ליעדה? [עיין רש"י כאן ותוס' דף ה' ובפנ"י]
- 292.** בגמ' מבואר שלריב"י מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו ורב"י סבר שלכ"ע מעות ראשות לקידושין ניתנו איזה דין אמר ריב"י שמזה לכאורה משמע שמ"ר לאו לקידושין ניתנו?
- 293.** לדעת רב"י לכ"ע מעות ראשונות לקידושין ניתנו איך לפ"ז מפרש המחלוקת דחכמים וריב"י עד מתי מיעד?
- 294.** לחכמים שמעות ראשונות לקידושין ניתנו איך האדון יכול ליעד אמה עבריה במקרה שנקנית בשטר, ואין לומר שבאופן זה באמת אינה מיעדה שלחכמים אין מוכרה לקרובים כשאיין ראווה ליעוד? [עיין מנח"ח]
- 295.** אלו נפ"מ ידועות לך בין אם מעות ראשונות לקידושין ניתנו או לאו לקידושין ניתנו?

תשובות

- ת.** כיון שכתוב שלא מוכר משמע שלקדש יכול.
- ת.** על קרובי עריות, אבל שנים מותר כי יש צד אחד.
- ת.** הקידושין תופסים.
- ת.** אירוסין.
- ת.** היא קדשה, אביה קדשה. נדחה כיון שאם היא קדשה עצמה הרי אסור לה ואם אביה קדשה הרי אין אדם מוכר בתו לשפחות אחר אישות. **הסבר הגמ'** - האבא מכרה והאדון רצה ליעדה והולך כשיטת ריב"י שמעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו וא"כ מקדשה במחילת העבודה וכאילו מדבר עם הבת. **הסבר רב"י** - ריב"י סובר כת"ק שמעות הראשונות לקידושין ניתנו, והברייתא הולכת כשיטת רבי אליעזר שסובר שמותר למכור לשפחות אחר אישות.
- ת.** כיון שזה נקרא כאילו האבא קידש.
- ת.** **פשטות הגמ':** אירוסין. **לרב"י:** ספק.
- ת.** לא, כיון שר"א לא להלכה.
- ת.** ריה"ג, כיון שצ"ל שהין ואביה קדשו ביחד.
- ת.** **רש"י** - נישואין מוצאים לגמרי ומדאורייתא משא"כ אירוסין. **מקשה תוס'** - אגם אירוסין מדאורייתא? **בגם** נישואין מוציא? **פי' תוס'** - באירוסין הכל נשאר אותו דבר חוץ מדבר אחד ואין לך בו אלא חדושו וא"כ אל תגיד עוד דברים אבל נישואין הכל פוסק.
- ת.** **רש"י ותוס'** - היה בנידוי. **ר"ת** - לא קשה כיצד העמידו כר"א כיון שהרוב סובר כך.
- ת.** אמה הגמ' מקשה הרי אדם לא מוכר את בתו לשפחות אחר אישות הרי רבי אליעזר סובר שכן. **ב.** הרי למסקנא כן מסבירים כך ומדוע לא העמידו את דברי רבי אליעזר בהתחלה כי הוא אמר את הברייתא.
- ת.** מקדשה במחילת העבודה ובמחילה א"צ קניין.
- ת.** לריב"י ביעוד שהיא קדשה עצמה.
- ת.** האם התורה אומרת בנו הכוונה אפילו קטן או שהתורה התכוונה בנו כמהו מה הוא גדול אף בנו גדול.
- ת.** כיון שקטן לא יכול לקנות עבד.
- ת.** ר"ז רצה לפשוט שאינו מיעד. **מקשה הגמ':** אם אינו מיעד מדוע צריך פסוק למעט דבר שאין מקרה כזה.
- ת.** קטן - פטור, האישה חייבת מיתה אבל אם הקטן היה פחות מתשע ויום פטורה, וצריך למעט קטן אע"פ שהאשה נהרגת בגללו והוא לא קמ"ל.
- ת.** **ר"ז** - אין יעוד. **מקשן** - יש יעוד. **ר"א** - יש יבום.
- ת.** כיון שמדובר ביבום ולא ביעוד.
- ת.** **רש"י** - מדאורייתא ראווה לו כיון שביאתו ביאה. **מקשה תוס'** - הרי רבנן עשו ביאת בן תשע כמאמר בגדול. **פי' תוס'** - מדאורייתא ראווה לו שהוא גדול, ועכשיו שקטן ביאתו ביאה.
- ת.** לכאורה כן, מקשה הגמ' הרי פשטנו.
- ת.** כסף ושטר בימה ותקנו חכמים כי ביאה זה לא יפה, ומאמר רק פוסלה על שאר האחים.
- ת.** **רש"י** - שבן תשע זה מדאורייתא ורבנן תקנו שלא לכל הדברים אלא לפוסלה משאר אחים. **תוס'** - שרבנן עשו ביאה בן תשע שנים כמאמר בגדול אבל ליורשה ולשאר דברים לא נקראית אשתו.
- ת.** רש"י: מדוע התנא כפל. מקשה תוס': דרך הש"ס שאומרים תרתי הכוונה תרתי דסתרי. ר' אלחנן: גדול אפילו בלי דעת, דעת אפילו קטן.
- ת.** א. אין יעוד אלא בגדול כיון שאין יעוד אלא מדעת. **ב.** דעת הולך על האמה עבריה שצריך דעתה.
- ת.** כי מעות הראשונות לקדושין ניתנו ומדבר עם האבא.
- ת.** לכאורה כן.
- ת.** מהמנחת חנוך משמע בשעת המכירה.

- ת. רש"י - הסכמה. תוס' - להודיע. אומר הפנ"י - רש"י ותוס' לא חולקים אלא רש"י מסביר אליבא דריב"י שמעות הראשונות לאו לקדושין ניתנו ומדבר איתה כי מקדשה במחילת העבודה, ותוס' מסביר אליבא כחכמים שמעות הראשונות לקדושין ניתנו ומדבר עם האבא ולא צריך דעתה.**
- ת. ריב"י אומר שהאדון יכול ליעד א"ע רק אם יש שהות ביום לעשות עבודה שוה פרוטה.**
- ת. ריב"י סובר שכתוב: "יעדה והפדה" שצריך זמן של פדייה שמיעד כי כתוב "יעדה והפדה" וכאילו כתוב תיעד רק אם אפשר לפדות, אבל רבנן חולקים.**
- ת. סוברים גם כריב"י אבל אומרים שלא צריך להגיע לזה.**
- ת. אם בשביל ליעד צריך שהות בים כדי פדייה או לא. ב.אם מקדושת מעכשיו או למפרע. ג.אם בא אחר וקידשה באמצע למי מקודשת. ד.אם הספק יעוד נישואין או אירוסין עושה נפשט או לא נפשט. ה.אם יש עוד מקרה של קטנה שקידשה עצמה.**

עש"ק פר' תרומה תשס"ו

שאלות דף י"ט ע"א - כ' ע"א

- 296.** אלו דינים אמר רבא בשם רב נחמן שנלמדו מקידושי יעוד, אליבא איזה תנא למד כן, מדוע א"א ללמוד כן מחכמים?
- 297.** הוכח מהגמ' כאן דסתם רב נחמן אינו רב נחמן בר יצחק.
- 298.** הסבר הלימוד של צאי וקבלי קידושין מיעוד, [לרש"י ותוס'] מדוע תוס' שלל שא"א ללמוד הדין מערב?
- 299.** מדוע תוס' פי' שאין לפרש הלימוד של צאי וקבלי מיעוד, דביעוד חשיב כאילו האב אמר לבתו צאי וקבלי?
- 300.** מה נלמד מיעוד לצאי וקבלי קידושין, שקטנה יש לה יד לזכות או שיש לקטנה כח לקדש עצמה?
- 301.** בצאי וקבלי וכו' כיצד זוכה הקטנה את הכסף שקיבלה להתקדש, מדוע א"א ללמוד מיעוד שיכולה לזכות בכסף קידושין? מנין הוכיח תוס' שקטנה יכולה לזכות בדעת אחרת? איך נתרץ קושית תוס' לראשונים שסוברים שאין לקטן זכיה כלל אפי' בדעת אחרת?
- 302.** לדעת תוס' מדוע קטן לא יכול לקנות חפץ מדאורייתא, הרי יש כאן דעת המוכר שיזכה הקטן בחפץ?
- 303.** הדין של צאי וקבלי שייך גם בבת קטנה שאין כלל דעת או שבכל זאת צריכה קצת דעת?
- 304.** הדין של צאי וקבלי קידושין שייך גם בקידושי שטר וביאה או רק בכסף? ראשונים
- 305.** לעיל דנו איך יתכן שמוכר אדם את בתו האלמנה לשפחות, מדוע לא העמידו הברייתא במקרה שאדם אמר לבתו צאי וקבלי קידושין דחשיב שנתקדשה בעצמה ולא ע"י אביה ולכן יכול למוכרה?
- 306.** גמ' האי הלואה והיא גופא משכון הסבר הדמיון של מקדש במלוה שיש עליה משכון ליעוד, מי הלואה למי ומי חייב באמה שמיעדים אותה, מי כאן המשכון, מה המיוחד במשכון של אמה עבריה שאין בסתם משכון?
- 307.** מדוע לא למד ר"נ הדין של קידשה במלוה שיש עליה משכון מקודשת מדר' יצחק שבע"ח קונה משכון?
- 308.** באיזה משכון אפשר לקדש דווקא במשכון שלא בשעת הלואה או אפי' במשכון שבשעת הלואה? [תוס' כאן ולעיל]
- 309.** הדין של ר"נ קידשה במלוה שיש במשכון מה אפשר ללמוד מסברא, ומה צריך ללמוד מיעוד. מה הקשה תוס' על הלימוד מיעוד ואיך תירץ. מה הקשו המהרש"א המהרי"ט על התירוץ של תוס'?
- 310.** מדוע הבין תוס' שלדעת ר"נ בריב"י צריך לומר שע"ע אין גופו קנוי, האם לדעת הריטב"א ג"כ צריך לומר כן?
- 311.** הסבר דברי התוס' ומיהו י"ל בב' דרכים, לפ"ז למסקנת התוס' אליבא דר"נ ע"ע גופו קנוי או לא?
- 312.** להלכה אין פוסקים כריב"י אלא כחכמים. האם לפ"ז לא נוכל ללמוד ב' הדינים שנלמדו מריב"י? שיטה לנ"ל
- 313.** גמ' ת"ר כיצד וכו' אומר לה בפני ב' וכו' מדוע נקט התנא כאן בפני שני עדים הרי בכל קידושין צריך עדים ולא הביא כן בברייתות כיצד מקדשה בכסף כיצד מקדשה בשטר?
- 314.** בגי' הב"ח מובא ביעוד הלשון הרי את מיועדת לי הרי לעיל בדף ו' מובא ספק בלשון זה מדוע כאן הלשון מהני?
- 315.** ת"ר כיצד מצות יעוד וכו' הרי את מאורסת לי וכו', לכאורה מפורש כאן דיעוד אירוסין עושה ולפ"ז מה הסתפק רבה בר אבוה לעיל י"ח ע"ב?
- 316.** גמ' ואפי' סמוך לשקיעת החמה מה דייק הרש"ש מלשון הברייתא ראייה לתוס' בערכין?
- 317.** גמ' ונוהג בה מנהג אישות ואין נוהג בה מנהג שפחות. מה כונת התנא על איזה דינים נאמרו?
- 318.** הסבר מדוע אפשר ליעד לדעת ריב"י רק כשיש שהות ביום לעשות שו"פ לסתמא דגמ' ולדעת רנב"י?
- 319.** לדעת חכמים שהיעוד חל למפרע מזמן שנמכרה לאמה, מדוע שלא יחזיר את כל המעשה ידים שעבדה אצלו?
- 320.** ת"ר כיצד מצות יעוד וכו' משל לאומר לאשה הרי את מקודשת לי מעכשיו וכו', איך פי' רש"י-מי מלמד על מי-ומה הס"ד לפני הלימוד, מדוע תוס' לא פירש כרש"י, איך תוס' פירש את הברייתא. לפ"ז מה הס"ד לפני הלימוד?
- 321.** מנין מוכח שיטת חכמים דכל יעוד חל הקידושין למפרע ולא רק מזמן שמיעדה?
- 322.** בברייתא המוכר את בתו והלך וקידשה וכו' משל לאומר הרי את מקודשת וכו' איך פירש רש"י מי מלמד על מי ומה הס"ד לפני הלימוד. איך תוס' פירש את הברייתא ומה הס"ד לפני הלימוד. מדוע לא רצה לפרש כרש"י?

- 323.** מתי יותר מסתבר לומר שהקידושין חלים מעכשיו. כשאומר הרי את מקודשת לאחר ל' יום ולא הזכיר מעכשיו או כשלא הזכיר כלל שרוצה לקדשה כמו בקונה אמה עבריה?
- 324.** סכם מה נלמד ממשל ראשון וממשל שני לרש"י ולתוס' מה הס"ד שעל זה בא החידוש?
- 325.** סכם כל ההבדלים לדינא בין חכמים לריב"י בדין יעוד לדעת הגמ' שריב"י סובר שמעות ראשונות לאו לקידושין ניתנו לדעת רנב"י דסובר דאף לריב"י מעות ראשונות לקידושין ניתנו?
- 326.** מכר את בתו בתנאי שלא תתיעד מה הדין בזה, האם המכירה יחול ולא תוכל להתיעד, או המכירה יחול ויוכל גם ליעד, או המכירה כלל לא תחול. הסבר הטעם?
- 327.** המקדש אשה על תנאי שלא חייב לה בשאר כסות ועונה, האם התנאי יחול ויהיו קידושין שאין חייב לה בהנ"ל או שהקידושין לא יחולו כלל או יחולו ויתחייב לה בהנ"ל? ציין לר' מאיר ולר' יהודה
- 328.** לדעת ר"י מתנה ע"מ שכתוב בתורה בדבר שבממון תנאו קיים, האם יש הבדל באיזה לשון התנה?
- 329.** הסבר הטעם שמתנה ע"מ שכתוב בתורה תנאו בטל? הסבר הטעם לחלק בין דבר שבממון לשאר דברים?
- 330.** לדעת ר' מאיר מדוע מהני מכירת אמה עבריה ע"מ שלא תתיעד, ואין כאן משום מתנה ע"מ שכתוב בתורה?
- 331.** גמ' ורבנן האי לאמה מאי עבדי ליה מה קשה ע"ז מהגמ' בדף ג' ע"ב ואיך מתרץ המהרש"א?
- 332.** מה לומדים ר"מ ר"י ר"א ממילת לאמה מאם רעה, מדוע אין ללמוד מאם רעה שמוכרה גם לקרובים? [עיין רש"י]
- 333.** מדוע ר"מ העדיף ללמוד מלאמה שמוכרה ע"ת שלא תתיעד ולא למד מלאמה שמוכרה לקרובים?
- 334.** הסבר הק"ו בגמ' אם מקדשה לפסולים לא ימכרנה לקרובים? מה הפירכא על הק"ו? עיין גם בריטב"א
- 335.** לשיטת ר"א שמוכר אדם בתו לקרובים, מה הדין כשרוצה למוכרה בתנאי שלא תתיעד, הסבר מדוע?
- 336.** מה הסתירה בין ב' הברייתות לגבי מכירת בתו לקרובים, איך תירצו בגמ' האם הברייתות חלוקות או לא?
- 337.** האם אדם יכול למכור את בתו לאמה עבריה אצל עכו"ם? הסבר מדוע ומנין.
- 338.** האם אדם יכול למכור לאשה את בתו שתהא לה אמה עבריה. האם יכול אדם למכור את בתו לחתנו? [עיין בק"פ]

תשובות

- 296.** א. צאי וקבלי קידושין. ב. המקדש במלוה שיש עליה משכון. ואמר זאת אליבא דריב"י ולא כרבנן שסוברים מעות הראשונות לקדושין ניתנו ולא מדבר עם הבת ואיך אפשר ללמוד קידושי בת מקדושי אב.
- 297.** כי רנב"י אמר שגם ריב"י סובר שמעות הראשונות לקדושין ניתנו, וכאן ר"נ אומר שרק אליבא דריב"י שאומר מעות הראשונות לקדושין ניתנו.
- 298.** רש"י - יעוד כאלו אומר לבתו ולאדון כך גם בצאי וקבלי קידושין. תוס' - מזה שראינו ביעוד שיש קדושי קטנה יש גם צאי וקבלי קידושין שזה קידושי קטנה. אומר תוס' - א"א ללמוד מערב כי לא דיב עם המקדש.
- 299.** כי א"כ מה חידש ר"נ הרי אפשר ללמוד מערב.
- 300.** נלמד שקטנה קבלה בדעת אחרת מקנה.
- 301.** דעת אחרת מקנה, וא"א ללמוד מיעוד כי ביעוד מקדשה במחילה ובמחילה א"צ קניין. מוכיח תוס' - יש דין אדם שפודה תרומה שלו מוסיף חומש ואדם זה רוצה ליפטר מחומש יכול לתת לא"ע הקטנה שתפדה בשבילו ותיפטר מחומש, רואים שיש דעת אחרת. ולראשונים שסוברים שאין דעת אחרת נעמיד שקדשה באכילה ובהנאה א"צ קניין.
- 302.** כי לא יכול לתת תרומה.
- 303.** צריך קצת דעת.
- 304.** ריטב"א - יש שטר וביאה, ויש ראשונים שחולקים.
- 305.** שה כמו שהאבא קידש כי נתן רשות.
- 306.** בזה שהאדון נותן כסף לאבא זה כמו הלואה והאבא מביא משכון זה הא"ע וכל יום שעובר יורד מהחוב. ושונה משער חובות שמשתמש במשכון.
- 307.** כי ר' יצחק מדבר במשכון בעת הלואה.
- 308.** תוס' כאן - משכון שלא בשעת הלואה. תוס' דף ח' ע"ב - משכון שלא בשעת הלואה.
- 309.** מסברא אפשר ללמוד מחילת חוב. מיעוד נלמד גם משכון, מקשה תוס' - הרי בצאי וקבלי קידושין לא מחזיר המשכון וביעוד מחזיר המשכון? מתרץ תוס' - אין עיקר הקדושין במשכון אלא במחילת החוב. מקשים המהרש"א והמהרי"ט - מה תוס' מתרץ שאין עיקר הקידושין במשכון הרי סוף סוף מחזיר המשכון?
- 310.** קידשה בהקנאת גופה ולריטב"א א"צ לומר כן כי איסור צריך שטר.
- 311.** יש לדחות - דוחה תוס' מקנה במחילה כי אם בהקנאת גופה צריך שטר. יש לומר - מביא תוס' ראה ריב"י סובר שאין גופו קנוי כי אם גופו קנוי אין יוצאת מרשות האדון. ולפי' א' תוס' חזר בו, ולפי' ב' תוס' לא חזר בו.
- 312.** כן, כי חכמים גם סוברים כך אלא אומרים שלא צריך להגיע לזה.
- 313.** אומר הפני יהושע - כיון שמקודשת למפרע.
- 314.** מדברים כאן על יעוד ולכן הלשון "הרי את מיועדת" מתאים.
- 315.** ברור שעושה אירוסין אלא רבה בר אבוה הסתפק האם דינה כנשואה או לא.
- 316.** יוצאים לפי היום ולא לפי השעות.

- 317.** לראשונים שסוברים שמעשי ידים שלה מובן שעכשיו פוסק, אלא לראשונים שמעשי ידים שלו צ"ל שאין מעביד כשפחה אלא כאשה.
- 318.** **גמ'** - מעות הראשונות לאו לקדושין ניתנו. **רנב"י** - כתוב: "יעדה והפדה" וכאלו נאמר תיעד בזמן שאפשר לפדות.
- 319.** זה כמו תנאי שממשיך להיות לאדון/לבעל.
- 320.** **רש"י** - יעוד מלמד על אומר לאשה, ס"ד שיעוד לא כאומר מעכשיו ואעפ"כ מקדושת כך גם באומר לאשה מקדושת. **מקשה תוס'** - א.דרך הגמ' שהמשל מלמד על הנמשל. **ב.**איך הגמ' מדמה יעוד לאומר מעכשיו הרי ביעוד לא כתוב שאמר מעכשיו ומנין לגמ' שאמר מעכשיו. **תוס'** - אומר לאשה מלמד על יעוד, ס"ד יעוד כאומר מעכשיו קמ"ל שלא.
- 321.** כי סוברים שאם אחד קדשה באמצע מקדושת לאדון.
- 322.** **רש"י** - יעוד מלמד על אומר לאשה הרי את מקודשת, ס"ד דווקא ביעוד חולקים אבל באומר מודה ריב"י קמ"ל שיעוד נקרא שאומר. **תוס'** - אומר לאשה מלמד על יעוד, ס"ד ביעוד גם ריב"י סובר שמקודשת לראשון כי יכול לקדש כל הזמן קמ"ל שיעוד כאומר לאחר שלושים יום.
- 323.** רש"י - שהזכיר לאחר שלושים יום. תוס' - שלא הזכיר.
- 324.** **מעכשיו: רש"י** - יעוד מלמד, ס"ד יעוד לא כאומר מעכשיו קמ"ל. תוס' - מעכשיו מלמד, ס"ד יעוד כאומר מעכשיו קמ"ל. **לאחר שלושים יום: רש"י** - יעוד מלמד, ס"ד שביעוד רק חולקים קמ"ל שיעוד כאומר. **תוס'** - אומר מלמד, ס"ד יעוד מקודשת לראשון לכו"ע קמ"ל שיעוד כאומר לאשה.
- 325.** **א.**אם מקדושת למפרע או לא. **ב.**אם צריך פרוטה בשביל ליעד. **ג.**אם בא אדם וקידשה באמצע. **ד.**אם נפשט הספק אם יעוד עושה נישואין או אירוסין.
- 326.** **לר"מ** - התנאי קיים. **חכמים** - התנאי לא קיים אבל המכירה חלה.?
- 327.** **ר"מ** - תנאו בטל. **ר"י** - התנאי קיים רק בדברי ממון.
- 328.** צריך להתנות על עצמו כלומר שהוא לא יעשה הוא לא יקים, ולא שיתנה הדבר הזה לא חל שמשמע על כולם.
- 329.** **א.**תנאי זה חידוש ואין חידוש נגד התורה. **ב.**זה הפלגת דברים ובהפלגת דברים תנאו בטל.
- 330.** יש ריבוי "לאמה" ולא לדברים אחרים כגון יעוד.
- 331.** הרי למדנו מ"לאמה" שמעשי ידים של אמה הולך לרבה ואיך נלמד מכאן דרשה אחרת? **מתרץ המהרש"א** - יש כאן שני היתורים א. כל המלה. ב.כתוב לאמה ול' מיותר.
- 332.** **"לאמה" ר"מ** - אפשר למכור בתנאי שלא מיעד. **ר"י** - שיכול למכור לפסולים. **ר"א** - שיכול למכור לקרובים. **"אם רעה בעיני אדוניה" ר"מ** - שיכול למכור לפסולים. **ר"י** - כפשוטו אם לא רצה ליעד. **לר"א** - שיכול למכור לפסולים. **אומר רש"י** - א"א ללמוד שיכול למכור לקרובים כי בפסולים הקידושין תופסים, אבל בקרובים הקידושין לא תופסים.
- 333.** **אומר השיטה לנ"ל** - כיון שבתנאי יכול להתחרט.
- 334.** אם יכול לקדש לפסולים שזה בזוי ודאי יכול למכור לקרובים שלא בזוי, והגמ' דוחה מה לפסולים שאם רוצה ליעד יכול ליעד אבל קרובים אסור לו ליעד.
- 335.** יתכן שחולק על ר"מ ולא לומד מ"אם רעה בעיני אדוניה" על תנאי.
- 336.** ברייתא אחת אומרת שיכול למכור לאב ולא לבן. ברייתא שנייה אסור למכור לאבא ולבן. והגמ' אומרת שהולך כרבנן שיש צד אחד ביעוד.
- 337.** לא, כי אין אפשרות ליעדה ואע"פ שיש מ"ד שיכול למכור אפילו אם לא יכול ליעד אבל כאן יש פסוק: "לעם נכרי לא ימשול למכורה".
- 338.** לא, מפני החשד. ומסתפק המנחת חנוך האם אדם יכול למכור בתו לחותנו כיון שאולי אשתו תמות ויוכל ליעדה, ועיין בק"פ.